

Uloga lokalnog stanovništva u održivom razvoju grada Varaždina

---

Nekić, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:191:467094>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-07**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija
Diplomski sveučilišni studij

IVANA NEKIĆ

**ULOGA LOKALNOG STANOVNIŠTVA U ODRŽIVOM
RAZVOJU GRADA VARAŽDINA**

Diplomski rad

Opatija, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija
Diplomski sveučilišni studij
Održivi razvoj turizma

**ULOGA LOKALNOG STANOVNIŠTVA U ODRŽIVOM
RAZVOJU GRADA VARAŽDINA**

**THE ROLE OF THE LOCAL POPULATION IN THE
SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE CITY VARAŽDIN**

Diplomski rad

Kolegij: **Održivo upravljanje turističkim
resursima**

Student: **Ivana Nekić**

Mentor: **prof. dr. sc. Zrinka Zadel**

Matični broj: **3807/23**

Opatija, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI UNIVERSITY OF RIJeka
FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
FACULTY OF TOURISM AND HOSPITALITY MANAGEMENT
OPATIJA, HRVATSKA CROATIA

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG DIPLOMSKOG RADA

Jvana Nekić

(ime i prezime studenta)

3807123

(matični broj studenta)

Uloga lokalnog stanarstva u održivom razvoju grada Varaždina

(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor diplomskog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa diplomskim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog diplomskog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, 17. 08. 2023

Nekić

Potpis studenta

Sažetak

ULOGA LOKALNOG STANOVNIŠTVA U ODRŽIVOM RAZVOJU GRADA VARAŽDINA

Ovaj rad je nastao kao rezultat proučavanja uloge lokalnog stanovništva na održivi razvoj na području grada Varaždina koji je bitan faktor za razvoj održivog turizma grada. Turizam je jedan od vodećih djelatnosti u Hrvatskoj koji je uspješan svake godine, a utječe na sadašnjost i budućnost planete te radi toga važan i održivi razvoj te utjecaj stanovništva u svrhu kvalitetnijeg turističkog položaja područja i pouzdanije i uspješnije budućnosti grada uvažavanjem načela održivog razvoja turizma. Cilj rada je dokazati ulogu lokalnog stanovništva na održivi razvoj koji predstavlja zadovoljavanje sadašnjih potreba, bez ugrožavanja budućih potreba generacija. U tom smislu, stanovništvo treba podržavati održivi razvoj i stvarati ugodno okruženje, istovremeno poštovati potrebe generacija koje dolaze ostavljajući im mjesta za napredak. U prvom dijelu rada definirani su teorijski pojmovi turizma i održivog razvoja i načela održivog razvoja. Nadalje, definiran je pojam lokalne zajednice i ključna uloga lokalnog stanovništva koja je potkrijepljena anketnim istraživanjem koja potvrđuje da li uistinu lokalno stanovništvo ima ulogu u održivom razvoju. Isto tako, napravljena je analiza turističke ponude i turističke potražnje grada Varaždina, najbitniji elementi kvalitetne turističke destinacije te SWOT analiza. Anketnim upitnikom ispitani su stavovi i mišljenja ispitanika o postojanju i značaju uloge lokalnog stanovništva u održivom razvoju samoga grada, a dobiveni rezultati potvrđuju hipotezu.

Ključne riječi: turizam, održivi razvoj, lokalno stanovništvo, Varaždin, održivi turizam

SUMMARY

THE ROLE OF THE LOCAL POPULATION IN THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE CITY VARAŽDIN

This work was created as a result of studying the role of the local population on sustainable development in the area of the city Varaždin, which is an important factor for the development of sustainable tourism in the city. Tourism is one of the leading activities in Croatia that is successful every year, and it affects the present and future of the planet, and therefore important and sustainable development and the influence of the population for the purpose of a better tourist position of the area and a more reliable and successful future of the city by respecting the principles of sustainable development of tourism. The goal of the work is to prove the role of the local population in sustainable development, which represents the satisfaction of current needs, without jeopardizing the needs of future generations. In that sense, the population should support sustainable development and create a pleasant environment, at the same time respecting the needs of the generations to come, leaving them room for progress. In the first part of the paper, the theoretical concepts of tourism and sustainable development and the principles of sustainable development are defined. Furthermore, the concept of the local community and the key role of the local population are defined, which is supported by survey research that confirms whether the local population truly has a role in sustainable development. Likewise, an analysis of the tourist supply and tourist demand of the city of Varaždin, the most important elements of a quality tourist destination, and a SWOT analysis was made. The respondents' views and opinions about the existence and significance of the role of the local population in the sustainable development of the city itself were asked by the survey questionnaire, and the results obtained confirm the hypothesis.

Keywords: tourism, sustainable development, local population, Varaždin, sustainable tourism

SADRŽAJ

UVOD	7
1.1 Predmet istraživanja	2
1.3 Ciljevi istraživanja	3
1.4 Metode istraživanja	4
1.5. Struktura rada.....	4
2. TURIZAM I ODRŽIVI RAZVOJ	4
2.1. Definicija i koncepcija turizma.....	5
2.2. Utjecaj turizma na okoliš	8
2.3. Ekološki učinci turizma	9
2.4. Pojmovno značenje održivog razvoja	11
2.5. Načela održivog razvoja.....	13
3. Uloga lokalnog stanovništva u održivom razvoju.....	15
3.1. Pojam lokalne zajednice	16
3.2. Lokalno stanovništvo i održivi razvoj.....	18
4. Analiza turističkog tržišta grada Varaždina	21
4.1. Analiza turističke ponude grada Varaždina	22
4.2. Analiza turističke potražnje Varaždina	44
5. SWOT ANALIZA	48
6. Analiza rezultata istraživanja	55
6.1 Metodologija istraživanja	55
6.2 Stavovi lokalnog stanovništva o održivom razvoju.....	59
6.3 Uključenost lokalnog stanovništva u održivi razvoj.....	60
7. Zaključak	67
8. Literatura	68
9. Popis slika i tablica.....	68

UVOD

U današnjem vremenu, gradovi se suočavaju sa mnogim izazovima vezanim za traganjem održivog razvoja, a za njegovo postizanje, zahtjeva se aktivno sudjelovanje svih dionika u lokalnoj zajednici. Jedna od ključnih stavki u postizanju održivog razvoja je lokalnog stanovništvo čije uključivanje igra ključnu ulogu u oblikovanju budućnosti grada. Varaždin, drugim imenom grad baroka, nalazi se u sjeverozapadnoj Hrvatskoj uz rijeku Dravu i uz Zagreb je najznačajnije kulturno središte tog dijela Hrvatske. Varaždin ima značajne pokazatelje što se tiče razvoja turizma, a u dosadašnjem razvoju predstavlja atraktivno turističko područje. Varaždin je bogat vrijednim ekološki očuvanim prostorom i kulturno-povijesnom baštinom koja je osnova za kvalitetan razvoj turizma kao jedan od značajnih ekonomskih faktora. Posebne su pogodnosti za razvoj kulture, sporta, lova, ribarskog, seoskog i lječilišnog turizma, a također i održivog turizma. U današnjem svijetu, turistički motivi nisu više samo sunce i more, turisti čine svoje vlastite odluke kada odabiru turističku destinaciju, a ovisi o tome zadovoljavala li ponuda njihovim potrebama, pruža li im nezaboravno iskustvo.

Turisti žele upoznati lokalnu kulturu, žele stupiti, žele stupiti u komunikaciju sa lokalnim stanovništvom, upoznati njihov način života, gastronomiju, žele posjetiti muzeje, festivale, galerije i događanja koja mjesto čine zanimljivim i specifičnim. Sve ovo temelji turističku ponudu. Zadovoljan gost će se uvijek vratiti ako postoji razlog da se vrati. Varaždin i njegovi turistički resursi moraju postati brend, a to je ujedno temelj i cilj za buduće generacije u razvoju održivog turizma.

Svrha i temelj ovog diplomskog rada je istraživanje na postojanje i ulogu lokalnog stanovništva Varaždina na održivi razvoj grada koji stvara preduvjete koji će omogućiti samoj destinaciji dugoročno postizanje dobrih turističkih rezultata u odnosu na druge turističke destinacije kao i održavanja čistog okoliša te stabilnog i zdravog gospodarstva. Kroz anketno istraživanje, ovaj rad će pokušati razumijeti percepciju i sudjelovanje građana u održivom razvoju s ciljem dubljeg razumijevanja kako građani gledaju na održivi razvoj i u kojoj količini su uključeni u sami razvoj. Naglasak bi se trebao stavljati na očuvanje, promicanje održivog razvoja i odgovorno upravljanje turističkim resursima.

1.1 Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog rada je uloga lokalnog stanovništva na održivi razvoj grada Varaždina kao potencijala za razvoj kvalitetnog i dugoročnog održivog turizma, uz naglasak na čist, kvalitetan i održiv okoliš i njegovo okruženje. U istraživanju će se istražiti poznavanje samog pojma održivog razvoja i samo postojanje uloge lokalnog stanovništva destinacije. Također će se istražiti koji su to elementi održivog razvoja koji utječu na grad i na koje načine grad može poboljšati svoju održivost.

Predmet istraživanja ovog diplomskog rada je analiza i proučavanje različitih elemenata koji su povezani sa ulogom lokalnog stanovništva u promicanju i ostvarenju održivog razvoja grada Varaždina. Ovaj predmet istraživanja uključuje sljedeće:

1. Svijest i stavovi lokalnog stanovništva o održivom razvoju: Istraživanje želi analizirati koliku razinu znanja lokalno stanovništvo ima o održivom razvoju kao i proučiti stavove lokalnog stanovništva o održivom razvoju grada Varaždina.
2. Uključenost lokalnog stanovništva u donošenju odluka: Istraživanje proučava u kojoj mjeri lokalno stanovništvo ima privilegiju učestvovati u procesima odlučivanja koji se temelje na održivom razvoju grada Varaždina. To može uključivati analizu postojanja različitih sustava za uključivanje građana, razinu participacije i percepciju sudjelovanja u planiranju i donošenju odluka.
3. Lokalne strategije održivog razvoja: Proučavaju se postojeće akcije i inicijative i projekti održivog razvoja koje su realizirane od strane lokalnog stanovništva u gradu Varaždinu. Ovaj segment može uključivati analizu vrsta inicijativa te njihov učinak na održivost grada i rizike i probleme sa kojima se suočavaju.

1.2 Glavna hipoteza

Glavna hipoteza navedenog diplomskog rada je : „Lokalno stanovništvo ima izniman utjecaj na održivi razvoj grada Varaždina kroz svoju svijest, intenzivno sudjelovanje u donošenju odluka, pokretanju strategija održivog razvoja i koordinacija sa lokalnim vlastima.“

Ova hipoteza ukazuje na to da lokalno stanovništvo ima ključnu ulogu u promicanju održivog razvoja grada Varaždina i da njihova suradnja s lokalnim vlastima imaju pozitivan učinak na ostvarivanje održivih praksi u samom gradu.

Druga hipoteza diplomskog rada je : 'Održivi razvoj grada Varaždina ima snažan utjecaj na lokalno stanovništvo u kontekstu kvalitete života, ekonomskog napretka i socijalne angažiranosti. Ova hipoteza tvrdi da održivi razvoj grada donosi mnoge prednosti za lokalno stanovništvo, što uključujući unapređenje okoliša, formiranje novih radnih mjesta u zelenim industrijama i povećanje društvenih i kulturnih djelatnosti, što u konačnici rezultira uspješnijim standardom i kvalitetom života.

Zadnja hipoteza glasi: 'Svijest lokalnog stanovništva o konceptu održivog razvoja u gradu Varaždinu ključna je za razumijevanje i prevladavanje prepreka te poticanje aktivnog sudjelovanja u inicijativama održivog razvoja.'

1.3 Ciljevi istraživanja

Cilj diplomskog rada je ukazati na postojanje uloge lokalnog stanovništva u gradu Varaždinu, a i ujedno i na njihov utjecaj na održivi razvoj koji će se istražiti na temelju anketnog upitnika. Također, cilj je i dokazati koliko je održivi razvoj bitan pojam za destinaciju i okruženje, tj. Zaštitu i očuvanje prirodnog prostora i okoliša, a i ujedno i očuvanje kulturne i povijesne baštine koja je velika u Varaždinu.

Cilj je na temelju toga pružiti savjete i smjernice kako bi se povećala uključenost lokalnog stanovništva i potaknule velike i pozitivne promjene kroz održiv razvoj u gradu.

Ukratko, ciljevi su: 1. Istražiti postojanost i ulogu lokalnog stanovništva u održivom razvoju grada Varaždina,

2. Proučiti stavove i osviještenost lokalnog stanovništva vezano za održivi razvoj, njihovu razinu znanja, odnosno, koliko su upoznati sa navedenim pojmom

3. Istražiti koji su dobri primjeri i projektni održivog razvoja u gradu kao i prepreke i izazove koji otežavaju inicijative održivog razvoja

4. Istražiti mišljenje lokalnog stanovništva o utjecaju održivog razvoja na grad i na određeni sektor.

1.4 Metode istraživanja

Tijekom izrade ovog diplomskog rada, provedeno je anketno istraživanje među lokalnim stanovništvom kako bi se prikupili njihovi stavovi i uključenost u održivi razvoj. Podaci koji su prikupljeni smatraju se primarnim podacima jer su prikupljeni izravno putem istraživanja, tj. pomoću vlastite metode prikupljanja podataka. Oblikovana su pitanja vezana uz ulogu lokalnog stanovništva u održivom razvoju grada Varaždina na temelju čega su se dobili odgovori ispitanika na pitanja u anketi i na temelju toga su prikupljeni primarni podaci.

1.5. Struktura rada

Ovaj rad se sastoji od sedam dijelova, ne uključujući literaturu i popis slika i tablica. Prvi dio se sastoji od početnog uvoda gdje se predstavlja tema istraživanja i sam kontekst rada. Navodi se predmet istraživanja, glavnu hipotezu i ciljeve istraživanja koji će se obrađivati u radu. Nakon toga se dolazi do turizma i održivog razvoja. U ovom poglavlju će se razmotriti koncept turizma i njegovih ekoloških učinaka. Također će se analizirati utjecaj turizma na okoliš i objasniti će se pojam i načela održivog razvoja. Treći dio se sastoji od uloge lokalnog stanovništva u održivom razvoju gdje će fokus biti na ulogu lokalne zajednice i lokalnog stanovništva u održivom razvoju, važnost njihovog sudjelovanja i angažmana u promicanju održivog razvoja. Četvrti dio se sastoji od analize turističkog tržišta grada Varaždina. Poglavlje se temelji na analizi turističke ponude i potražnje u gradu Varaždinu i istražuju se karakteristike turističkog tržišta i utjecaja turizma na lokalnu zajednicu. Nakon toga, dolazi se do petog poglavlja, a to je Swot analiza. Provodi se analiza koja uključuje identifikaciju snaga, slabosti, prilika i prijetnji koji su vezani za održivi razvoj grada Varaždina. Šesto poglavlje se temelji na analizi rezultata istraživanja. U ovom poglavlju se opisuje metodologija istraživanja koja se koristila. Prikazuju se stavovi lokalnog stanovništva u održivom razvoju i njihovu uključenost u održive inicijative. Nakon toga, slijedi zadnje poglavlje, a to je zaključak. Tu se sažimaju ključni nalazi istraživanja i iznosi se zaključak koji proizlazi iz same analize.

2. TURIZAM I ODRŽIVI RAZVOJ

Turizam i održivi razvoj su pojmovi koji su međusobno usklađeni i povezani, a cilj im je ostvarivanje uravnoteženosti između ekonomskog razvoja, očuvanja okoliša i društvene dobrobiti. U suvremenom turizmu, posebna pažnja posvećuje se utjecaju turizma na okoliš, čak i u obliku masovnog turizma. Zbog toga je važno razumjeti osnovne ekološke pojmove koji su

postali neizbježni u svim aspektima suvremenog života. u turizmu. Kvalitetni i estetski vrijedni elementi okoliša predstavljaju temelj turističke ponude mnogih zemalja i regija. Međutim, problemi degradacije i onečišćenja okoliša predstavljaju prijetnju ljudima, društvu i turizmu. Kako se sve veći broj sektora uključuje u zaštitu okoliša, turizam je također našao svoje mjesto u globalnom sustavu očuvanja okoliša. To se očituje kroz mjere koje turistička industrija poduzima kako bi dala svoj doprinos u toj borbi.¹

2.1. Definicija i koncepcija turizma

Turizam je dio životnog stila u suvremenom društvu, koncept putovanja pojedinca ili grupe iz različitih motiva. Prije su glavni motivi bili „sunce i more“ , no u današnjem modernom svijetu, ideja putovanja proizlazi iz drugih motiva kao što je upoznavanje i istraživanje kulture određene destinacije, povijest, tradicije, aktivni odmor poput planinarenja, jedrenja, skijanja, gastronomije, obrazovanja i učenja gdje putovanje može biti zapravo prilika za učenje o različitim područjima i drugo. Pojam turizam ima korijene iz francuske riječi „tour“ što znači „kružno kretanje/šetnja“. Pojam „turist“ je prvi put iskoristio Stendal 1838. godine u svom putopisnom romanu pod nazivom „Memoari jednog turista“. Danas se definicija turista prema međunarodnim turističkim organizacijama definira kao privremeni posjetitelj koji boravi najmanje dvadeset i četiri sata u nekoj turističkoj destinaciji izvan zemlje stalnog boravka. Turisti su zapravo osobe koje putuju radi opuštanja, odmora, razonode, zdravstvenih, poslovnih i drugih razloga bez obzira na trajanje. Daljnje razvijanje turizma i paralelno odnos turista prema prostoru je doveo do shvaćanja tko su zapravo turisti i kakvi su njihovi interesi. Turisti su u današnjem modernom svijetu pobornici sunca, tragači za akcijom, arheolozi, tragači za istraživanjem i rizikom, nezavisni masovni turisti, sportski turisti, kulturno-obrazovani turisti. Ovakva podjela ne samo da objašnjava tko su turisti, nego govori i o opsegu suvremenog turizma koji je izložen promjenama.²

Veliki broj autora je iznio svoje definicije turizma. Jednu od najpoznatijih definicija turizma su predložili Krapf i Hunziker, a ujedno ju je prihvatilo i AIEST – Međunarodno udruženje naučnih turističkih eksperata. Oni su definirali turizam kao: „skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta ako se tim boravkom ne zasniva

---

¹ V. Stojanović; Turizam i održivi razvoj, 2011. (str. 3)

² N.Čavlek , Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav , str. 25.

stalno prebivalište i ako sa takvim boravkom nije povezano obavljanje neke privredne djelatnosti.“³

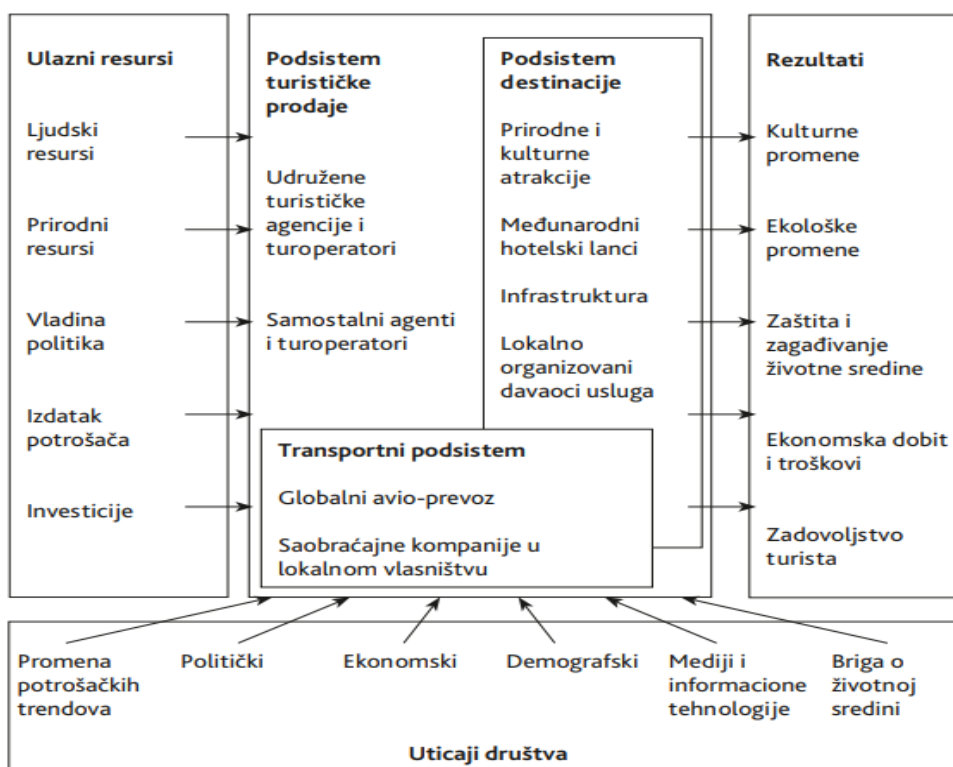
Rast turističke potrebe je odraz mnogobrojnih promjena koje se događaju u društvu, pogotovo od Industrijske revolucije. Međutim, putovanje zbog odmora i uživanja nije produkt moderne civilizacije. Dosadašnji razvoj turizma u svijetu karakteriziraju 3. faze. U početnoj fazi, koja je trajala do sredine 50-ih godina 20. vijeka, turizam se razvijao bez jasnog koncepta i imao je karakter projekta u nastanku. U drugoj fazi, koja je obilježila narednih 20-25 godina, turizam dobiva status cijenjene poslovne aktivnosti sa značajnim privrednim efektima. U tom smislu, nastaje jačanje ekonomskog sektora (javni i privatni) koji se priznaje kao jednakopravan suradnik održivim institucijama koji sudjeluju u većoj mjeri u upravljanju samog turizma za razliku od početne faze. U suvremenoj fazi razvoja, koja i dalje traje, turizam prolazi kroz značajne kvalitativne promjene. Ekonomska liberalizacija, poticajne fiskalne mjere, pojednostavljenje i smanjenje državne administracije pozitivno utječu na gospodarski rast turizma, ali se također pridaje veća pažnja ekološkim, socijalnim, etičkim i kulturnim učincima turističke djelatnosti. Izuzetno bitan koncept u definiranju turizma je razumijevanje kako se radi o sustavu koji uključuje ne samo gospodarstvo i turiste, već i društvo i okoliš.

Takva ideja se tumači kroz opis da svaki dio tog sustava ima međusobne veze s drugim dijelovima i da nijedan menadžer ili vlasnik koji sudjeluje u procesu ne može potpuno kontrolirati cijeli sustav. Stoga je izuzetno važno da organizatori shvate kompleksnost procesa. Akcije koje se poduzimaju unutar jednog sektora imat će utjecaj na druge dijelove sustava. Primjerice, ideja i akcija nekog turoperatora da uključi određenu potencijalnu destinaciju u svoj program bitno će se odraziti na ekonomske i društvene karakteristike lokalne zajednice. Razmišljanje o turizmu kao sustavu ima svoju vrijednost jer se tako izbjegava jednostrani pogled na ovu suvremenu pojavu. Turizam zahtijeva multidisciplinarno istraživanje koje obuhvaća područja kao što su ekonomija, psihologija, sociologija, antropologija, geografija i druge znanosti. Ovaj pristup omogućuje dublje razumijevanje i sveobuhvatniju analizu turizma u svim njegovim aspektima. Turistički sustav iz perspektive životne sredine, može se predstaviti na način kako je to učinjeno na slici.⁴

---

³ B. Pirjevec, Počela turizma, str. 5

⁴ V. Stojanović; Turizam i održivi razvoj, str.21

Slika 1. Turistički sistem – perspektiva životne sredine(izvor: V. Stojanović:Turizam i održivi razvoj, 2011.,str.22.)

Ovaj model obuhvaća raznolike elemente koji zajedno grade sustav turizma. Važni ulazni resursi u tom sustavu, s obzirom na okoliš, uključuju prirodne i kulturne resurse čija se upotreba potiče turističkom potražnjom i trendovima na turističkom tržištu, kao i vladinom politikom i ulaganjima u sektoru. U okviru cjelokupnog sustava uočavaju se tri jasna podsustava koja djelomično preklapaju i međusobno su povezana. Uključeni su poslovni subjekti koji se uglavnom razvijaju radi zadovoljavanja potreba turista, poput turoperatora, međunarodnih hotelskih lanaca, globalnih zrakoplovnih kompanija i lokalnih poduzeća. Unutar podsustava destinacija naglašava se važnost prirodnih i kulturnih atrakcija kao temelja za privlačenje turista. Rezultati tog sustava ukazuju na činjenicu da turizam može pridonijeti prirodnim i kulturnim promjenama. Promjene se mogu objasniti kao pozitivne ili negativne u kontekstu turizma. Turizam može istovremeno imati utjecaj na zaštitu i zagađenje okoliša. Također, turizam može donijeti pozitivne ili negativne kulturne promjene. Na primjer, u nekim zemljama potiče zapošljavanje žena, dok u drugima može dovesti do porasta prostitucije. Slično tome, u ekonomskom sektoru, turizam može predstavljati ekonomsku priliku za lokalnu zajednicu, ali istovremeno može poticati neopravdanu inflaciju i rast cijena u destinaciji. Ključni rezultat

turističkog sustava koji je presudan za osiguranje prihoda unutar turističke industrije je zadovoljstvo turista. Kao rezultat utjecaja brojnih vanjskih društvenih čimbenika, turistički sustav se mijenja. To ukazuje na činjenicu da promjene u društvenim trendovima imaju utjecaj na turistički proces. Na primjer, promjene u potrošačkim trendovima odražavaju se na turističko tržište, što rezultira pojavom "novih turista". Ti turisti pokazuju veći interes za okoliš, neovisni su, fleksibilni i svjesni, za razliku od turista masovnog tržišta. Bitno je da se turistički sustav prilagodi novom tržišnom segmentu, dok lokalna vlada i zajednica moraju planirati i razvijati destinaciju na način koji odgovara potrebama tog segmenta tržišta. Ekonomski, tehnološki i politički faktori omogućavaju sve većem broju ljudi pristup turizmu. Povećanje raspoloživih sredstava za ulaganje, dulji odmori i veća politička sloboda sve su to čimbenici koji potiču porast turističkih putovanja. Slično tome, tehnološki napredak i razvoj zrakoplovstva olakšavaju prijevoz na velike udaljenosti i potiču razvoj turizma. Mediji i informacijske tehnologije pružaju sve veću količinu podataka o potencijalnim turističkim destinacijama, više nego ikad prije u povijesti ljudskog društva.⁵

2.2. Utjecaj turizma na okoliš

Turizam je jedinstvena socioekonomska pojava koja se razvila tijekom 20. stoljeća, karakterizirajući se kao "potrošač" prostora, koji ovisi o kvaliteti okoline. Kroz svoj razvoj, turizam je prošao kroz značajne vanjske i unutarnje promjene. Počevši od raznolikih oblika i sredstava kojima se služio, do promjene obujma i prostorne dimenzije u kojima se razvijao, te raznih funkcija koje je obavljao u društvenim uređenjima.

Dok je turizam bio relativno malen i neujednačeno raspoređen prostorom, te je bio više tretiran kao neaktivna turistička aktivnost, utjecaj na okoliš nije bio poseban problem. Međutim, s rastom turizma u masovnim razmjerima i koncentracijom turista u određenim destinacijama, te promjenom ponašanja turista, turizam je stekao negativne aspekte. Turizam se smatra izuzetno osjetljivom gospodarskom djelatnošću na degradaciju okoliša, budući da je njegov primarni resurs prirodno okruženje, te stoga zahtijeva očuvan i kvalitetan prostor za svoj održiv razvoj⁶. Neki od primjera negativnih obilježja su :

---

⁵ Izvor: V. Stojanović; Turizam i održivi razvoj, 2011. (str. 22)

⁶ N. Kružić; Turizam i okoliš, str.97(<https://hrcak.srce.hr/file/267949> - datum pristupa(04.09.2023)

1. Prostorna obilježja ekspanzivnog turizma obuhvaćaju aktivnosti poput kampiranja, seoskog turizma i nautičkog turizma koje zahtijevaju i koriste velike prostore.
2. Agresivna obilježja turizma uključuju prodor velikog broja turista u formalno zaštićena područja, ilegalno kampiranje na neodgovarajućim mjestima, neovlašteni sportski ribolov i lov, nedopušteno istraživanje podvodnih područja te neovlašteno prisvajanje arheoloških i bioloških resursa iz mora.
3. Destruktivna obilježja turizma odnose se na aktivnosti koje u potpunosti zauzimaju, preobražavaju i devastiraju prirodne prostore, ostavljajući trajne negativne posljedice na okoliš.⁷

Utjecaji turizma se mogu podijeliti:

1. Turizam ima fizički utjecaj na okoliš, što može rezultirati degradacijom tla, vode, atmosfere i korištenjem prirodnih resursa. Ovaj utjecaj može se manifestirati kroz onečišćenje okoliša, intenzivno korištenje resursa i oštećenje ekosustava.
2. Socijalni i kulturni utjecaj turizma je rezultat susreta ljudi različitih kultura, nacionalnosti, socijalnog i ekonomskog statusa. Ova interakcija može imati pozitivne aspekte poput međusobnog razumijevanja, kulturne razmjene i promicanja tolerancije. Međutim, može također donijeti i negativne učinke poput turističke prenapučenosti, gubitka autentičnosti lokalnih zajednica i konflikta između turista i domaćeg stanovništva.
3. Ekonomski utjecaj turizma posebno je važan u zemljama u razvoju. Turizam se često koristi kao sredstvo za poticanje gospodarskog razvoja, poboljšanje platne bilance i povećanje broja zaposlenih. Međutim, ovaj utjecaj može biti dvosmislen, jer može rezultirati neravnomjernom raspodjelom ekonomskih benefita, prekomjernom ovisnošću o turizmu i ekonomskim nejednakostima.⁸

2.3. Ekološki učinci turizma

Istina je da turizam, usprkos svojim pozitivnim aspektima, može imati značajan negativan utjecaj na okoliš. Koncentracija turističkih aktivnosti u određenim područjima i sezonska koncentracija putovanja mogu izazvati velike pritiske na okoliš. Posebno velik problem u turizmu je povećanje gustoće stanovanja tijekom ljeta pa tako npr. gustoća stanovanja u

---

⁷ V. Jadrešič; Ekološki konflikti i posljedice u turizmu, 2000. god., str. 81,82

⁸ M. Črnjar, K. Črnjar : Menadžment održivog razvoja, 2009. god , str. 40

Monaku ljeti raste 765%, 383% na Malti, 207% u Francuskoj i 157% u Italiji.⁹ Uz neobilazni pritisak na prostor, pojedine turističke djelatnosti znatno ugrožavaju okoliš, npr. prekomjerni posjeti osjetljivim područjima, planinarenje, vožnja automobilima po prirodni, izgradnja gradilišta za golf i slično.

Izravni pritisci koje turizam može imati na okoliš su brojni i raznoliki. Neki od tih pritisaka uključuju:

Iscrpljivanje prirodnih resursa: Turizam zahtijeva značajnu upotrebu prirodnih resursa kao što su zemljište, voda, šume i energija. Intenzivna izgradnja turističkih objekata, korištenje vode za bazene i potrebe gostiju, kao i povećana potrošnja energije mogu dovesti do iscrpljivanja tih resursa.

Vizualna degradacija prostora: Neodgovarajuća i nekontrolirana izgradnja turističkih objekata može rezultirati vizualnom degradacijom prirodnog krajolika i okoliša. Prekomjerna urbanizacija, betonizacija obalnih područja i masovna izgradnja mogu narušiti prirodnu ljepotu destinacija i smanjiti privlačnost turista.

Onečišćenje mora i voda: Turizam može doprinijeti onečišćenju mora i voda. Otpadne vode iz hotela, restorana i brodova, kao i neodgovarajuće postupanje s otpadom mogu zagađivati vode, ugrožavati morske ekosustave i narušiti kakvoću vode.

Zagađenje zraka i buka: Povećana prometna aktivnost povezana s turizmom, uključujući avionski, cestovni i pomorski promet, može rezultirati povećanim zagađenjem zraka i bukom. Ovo može imati negativan utjecaj na lokalno stanovništvo, turiste i prirodne ekosustave.

Oštećenje prirodne i kulturne baštine: Intenzivna posjeta turista osjetljivim prirodnim područjima može dovesti do oštećenja ekosustava, ugrožavanja rijetkih biljnih i životinjskih vrsta te uništavanja prirodnih staništa. Također, neodgovorno ponašanje turista može rezultirati oštećenjem kulturne baštine i arheoloških nalazišta.

Sociokulturni utjecaj: Koncentracija turizma u određenim područjima može dovesti do promjene lokalnog načina života, gubitka autentičnosti, turističke komercijalizacije i gubitka sociokulturnog identiteta zajednice.

---

⁹ Trumbić, I. – Bjelica, A.: Analiza kapaciteta turističkih destinacija, Održivi razvoj turizma, Zbornik radova, FTTHM, 2005. god., str 144.

Neodgovarajuća izgradnja i nestrukturiran razvoj: Nezakonita ili nekontrolirana izgradnja turističkih objekata i nestašica pitke vode, osobito na otocima¹⁰

Turizam je industrija koja ovisi o kvalitetnom i čistom okolišu kako bi privukla posjetitelje i osigurala održivost svojih destinacija. Međutim, paradoks je u tome što turizam, dok se razvija, često negativno utječe na okoliš. Održivi razvoj turizma predstavlja rješenje za ovaj problem, jer ima za cilj uspostaviti pozitivan odnos između razvoja turizma i zaštite okoliša.

Osim negativnih utjecaja masovnog turizma na okoliš, koji su dobro dokumentirani, posebno značajni su i negativni učinci izgradnje objekata za sekundarno stanovanje, poput kuća za odmor. Ti utjecaji su značajni kako na obalama mora, koje su često najviše pogođene devastacijom, tako i u unutrašnjosti zemlje, kao što su riječne obale iznimne ljepote i ekološke osjetljivosti, obale jezera, šume, rubovi šuma i drugi ekološki osjetljivi i pejzažno vrijedni dijelovi prostora.¹¹

2.4. Pojmovno značenje održivog razvoja

Pojam održivog razvoja potječe iz šumarstva, gdje se odnosio na uravnotežen pristup pošumljavanju i sječi šuma kako bi se održala biološka obnova. Međutim, tijekom vremena, razumijevanje održivog razvoja proširilo se i obuhvatilo druge dimenzije poput ekonomske sigurnosti i socijalne pravednosti.

Iako se pojam održivog razvoja formalno uveo tek 70-ih godina 20. stoljeća, elementi politike održivog razvoja mogu se pronaći i u radovima klasičnih ekonomista poput Richarda, Malthusa i Milla. Uvođenjem neoklasične ekonomske teorije krajem 19. stoljeća, naglasak je stavljen na obnovljive resurse kao vrijedne resurse poput fosilnih goriva, čistog zraka i vode, koji su tada smatrani "besplatnim" dobrima. Ta teorija je naglasila potrebu za državnom intervencijom radi ispravljanja nepravilnosti na tržištu ekoloških dobara.

U 80-ima je pojam održivosti postao važan u međunarodnoj zajednici kada je UN iznijela Svjetsku strategiju očuvanja prirodnih resursa usklađenu s ciljem postizanja održivog razvoja. Termin "održivi razvoj" počeo se koristiti kako bi se istakla veza između razvoja i zaštite okoliša. Prvi ozbiljniji prikaz održivog razvoja prikazan je u Brundtlandovom izvješću, poznatom kao "Naša zajednička budućnost", koje je objavljeno 1987. godine. U tom izvješću,

---

¹⁰ N. Kružić; Turizam i okoliš, str. 98(<https://hrcak.srce.hr/file/267949> - datum pristupa(04.09.2023.))

¹¹ Ibidem, str.99

održivi razvoj je definiran kao "razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnjeg naraštaja bez ugrožavanja mogućnosti budućih naraštaja da zadovolje vlastite potrebe".¹²Održivi razvoj postao je spoj ekološke održivosti i gospodarskog razvoja. Zaštita okoliša ne može se postići na račun ograničavanja gospodarskog razvoja, već zahtijeva cjelovitu raspravu o ekološkim problemima kako bismo postigli održivi razvoj.¹³

Izvješće norveške premijerke Gro-Harlem Brundtland, predsjednice Komisije za okoliš UN-a, bilo je ključno za uspjeh održivog razvoja na globalnoj razini, a povezano je s potrebnim političkim i društvenim promjenama. Te promjene uključuju eliminaciju siromaštva i iskorištavanja, pravednu raspodjelu svjetskih resursa, smanjenje vojnih izdataka, usvajanje novih metoda kontrole naseljavanja, promjene životnih navika, primjenu odgovarajuće tehnologije i slično. Prema Brundtlandovu izvješću, održivi razvoj također podrazumijeva "brigu za međugeneracijsku pravednost u korištenju resursa". Međugeneracijska pravednost odnosi se na uključivanje potreba budućih generacija u planiranje i primjenu sadašnje politike. Ova pravednost naglašava važnost prepoznavanja osnovnih potreba sadašnjeg naraštaja, pri čemu siromaštvo promatramo kao uzrok i posljedicu neodrživog razvoja.

Održivi razvoj prema Brundtlandovom izvješću zahtijeva cjeloviti pristup koji se fokusira na ravnotežu između ekonomskog napretka, društvene pravednosti i zaštite okoliša. Cilj je zadovoljiti trenutne potrebe bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje vlastite potrebe. To podrazumijeva promjenu načina razmišljanja i djelovanja, usvajanje održivih životnih stilova, tehnologija i politika koje su usklađene s dugoročnom dobrobiti ljudi i planeta. Brundtlandovo izvješće bilo je ključno za postizanje globalne svijesti o potrebi održivog razvoja i potaklo je daljnje napore kako bi se ostvarili ciljevi održivosti na svjetskoj razini.

1989. godine, Svjetska agencija za prehranu i poljoprivredu (FAO) definirala je održivi razvoj kao upravljanje i očuvanje prirodnih resursa, usmjeravanje tehnoloških i institucionalnih promjena na način koji osigurava zadovoljavanje sadašnjih i budućih potreba čovječanstva. Održivi razvoj prema ovoj definiciji podrazumijeva očuvanje vode, biljnog i životinjskog svijeta, prihvatljivost za okoliš, ekonomsku ostvarljivost i društvenu prihvatljivost.

---

¹² S. Jurić: Svjesnost važnosti koncepta održivog razvoja, 2022. god., str. 61

¹³ M. Drljača;Koncept održivog razvoja i sustav upravljanja, str. 3

Svjetska konferencija o okolišu i razvoju koja se održala pod pokroviteljstvom UN-a u Rio de Janeiru 1992. godine definitivno je prihvatila koncepciju održivog razvoja kao jedino poznato rješenje za probleme razvoja i okoliša. Na toj konferenciji usvojeni su brojni važni dokumenti. Koncepcija održivog razvoja podržana je kao koncept razvoja i strategija za oblikovanje politika razvoja i zaštite okoliša. Koncepcija održivog razvoja priznaje postojanje prirodnih granica koje proizlaze iz sposobnosti biosfere da podnese negativne učinke ljudskih aktivnosti. Ističe se opasnost koju sadašnje tehnologije i organizacija društva predstavljaju za cjelokupni ekološki sustav Zemlje. Održivi razvoj zahtijeva promjene načina razmišljanja i djelovanja kako bismo stvorili ravnotežu između ljudskih potreba i zaštite okoliša te osigurali dugoročnu održivost našeg planeta.¹⁴

Prema tome, koncepcija održivog razvoja temelji se na ekonomskim i ekološkim polazištima i načelima pri čemu pojedini autori više naglašavaju načelo „održivi razvoj“, a drugi „načelo ekološke održivosti“. Drugim riječima, neki autori prilaze održivom razvoju s antropocentričnog, a drugi ga promatraju s ekocentričnog stajališta.

2.5. Načela održivog razvoja

Izvješće Caring for the Earth identificiralo je devet načela kao temelj strategije za održivi razvoj. Ova načela su međusobno povezana i podupiru jedno drugo. Prvo načelo predstavlja etičku osnovu za ostala načela, dok sljedeća četiri definiraju kriterije koji se moraju ispuniti, a posljednja četiri ukazuju na smjerove koji trebaju biti praćeni na putu prema održivom društvu na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini. Evo pregleda tih načela:

1. Poštovanje i briga za životnu zajednicu: Ovo načelo temelji se na poštovanju i brizi prema drugim ljudima i oblicima života, kako sadašnjim tako i budućim generacijama. Ono predstavlja etičku osnovu održivog razvoja. Razvoj ne smije ići na štetu drugih ljudi ili budućih generacija, niti ugrožavati opstanak drugih vrsta. Važno je pravedno dijeliti koristi i troškove korištenja resursa i zaštite okoliša između različitih zajednica, interesnih skupina, siromašnih i bogatih te između sadašnjih i budućih generacija.

---

¹⁴ K. I M. Črnjar : Menadžment održivog razvoja, Rijeka 2009. god., Str. 79, 80.

2. Poboljšanje kvalitete života: Cilj održivog razvoja je poboljšati kvalitetu ljudskog života. Razvoj treba omogućiti ljudima da ostvare svoje potencijale i da žive dostojanstveno. Gospodarski rast je važan dio razvoja, ali ne smije biti isključivi cilj niti se smije neprestano nastavljati. Iako ciljevi razvoja mogu varirati, postoje neki gotovo univerzalni ciljevi kao što su dug i zdrav život, obrazovanje, pristup resursima potrebnim za dostojan život, politička sloboda, garantirana ljudska prava i sloboda od nasilja.

3. Zaštita vitalnosti i raznolikosti Zemlje: Razvoj treba biti temeljen na zaštiti okoliša i očuvanju strukture, funkcija i raznolikosti prirodnih sustava na kojima naša vrsta ovisi. Potrebno je zaštititi život održavajuće sustave, odnosno ekološke procese koji održavaju planet pogodnim za život. Ti procesi uključuju oblikovanje klime, pročišćavanje zraka i vode, reguliranje protoka vode, recikliranje osnovnih elemenata, stvaranje i obnavljanje tla te sposobnost ekosustava da se sami obnavljaju. Također je važno zaštititi bioraznolikost, što uključuje sve biljne i životinjske vrste, genetsku raznolikost unutar svake vrste i raznolikost ekosustava. Održivo korištenje obnovljivih resursa, kao što su tlo, divlji i domaći organizmi, šume i pašnjaci, također je važno.

4. Minimalizacija iscrpljivanja neobnovljivih resursa: Potrebno je smanjiti iscrpljivanje neobnovljivih resursa poput minerala, nafte, plina i ugljena. Iako ovi resursi ne mogu biti održivo korišteni, njihov se životni vijek može produžiti kroz recikliranje, smanjenje potrošnje resursa pri proizvodnji određenih proizvoda ili prelazak na obnovljive alternative. Ti postupci su ključni kako bi Zemlja mogla podržati buduće generacije i osigurati dostojan život za sve.

5. Poštivanje granica prihvatljivog kapaciteta Zemlje: Ekosustavi Zemlje imaju granice prihvatljivog kapaciteta unutar kojih mogu podnijeti nepovoljne utjecaje bez opasne degradacije. Ove granice variraju između regija, a utjecaj ovisi o broju ljudi i njihovoj potrošnji hrane, energije, vode i sirovina. Politika treba težiti usklađivanju ljudske populacije i životnih stilova s prihvatljivim kapacitetom Zemlje, uz primjenu tehnologija koje povećavaju taj kapacitet putem održivog gospodarenja.

6. Promjene u osobnim stavovima i postupcima: Radi usvajanja etike održivog života, ljudi moraju preispitati svoje vrijednosti i promijeniti svoje ponašanje. Društvo treba poticati vrijednosti koje podržavaju održiv način života i obeshrabrivati one koje nisu usklađene s tim

ciljem. Informacije o aktivnostima potrebnim za održivost trebaju se širiti putem formalnog i neformalnog obrazovanja kako bi svi imali priliku naučiti i djelovati.

7. Poticanje zajednica da brinu o vlastitom okolišu: Zajednice i lokalne skupine su ključni kanali kroz koje ljudi mogu izraziti svoju zabrinutost i poduzeti mjere za stvaranje stabilnog i održivog društva. Međutim, kako bi ove zajednice djelovale, potrebno im je znanje i moć. Samoorganizirane zajednice koje teže održivosti predstavljaju snažnu snagu bez obzira na svoju bogatstvo, siromaštvo, urbano ili ruralno područje.

8. Stvaranje nacionalnog okvira za integraciju razvoja i zaštite: Da bi društvo napredovalo na racionalan način, potrebna je temeljna baza informacija, znanja i dosljedna gospodarska i društvena politika. Nacionalni programi za postizanje održivosti trebaju uključiti sve interese i nastojati prepoznati i spriječiti probleme prije nego što postanu ozbiljni. Ti programi moraju biti prilagodljivi i fleksibilni, reagirajući na nova iskustva i potrebe.

9. Stvaranje globalnog saveza: Globalna održivost ovisi o snažnom savezu među svim državama. Razine razvoja u svijetu nisu jednake, pa državama s nižim prihodima treba pomoći u razvoju održivosti i zaštiti okoliša. Upravljanje globalnim resursima, poput atmosfere, mora i zajedničkih ekosustava, treba se temeljiti na zajedničkim ciljevima i namjerama. Etika brige treba se primjenjivati na međunarodnoj, nacionalnoj i osobnoj razini. Nijedna država nije izolirana; svi mogu imati koristi od globalne održivosti, ali svi su ugroženi ako takva održivost nije postignuta.¹⁵

3. Uloga lokalnog stanovništva u održivom razvoju

Lokalno stanovništvo igra ključnu ulogu u postizanju održivog razvoja na lokalnoj razini. Njihova aktivna participacija, angažiranost i sudjelovanje u procesima donošenja odluka presudni su za uspjeh održivih inicijativa. Održivi razvoj se definira kao razvoj koji zadovoljava potrebe trenutne generacije, a istovremeno ne ugrožava sposobnost budućih generacija da zadovolje vlastite potrebe. Zemlje su se oslanjale na intenzivno iskorištavanje prirodnih resursa i upotrebu fosilnih goriva kako bi razvijale svoje ekonomije i stvarale radna

---

¹⁵ Ibim, str. 84

mjesta, što je ozbiljno naštetilo našoj okolini. S porastom broja ljudi koji izlaze iz siromaštva širom svijeta, postoji hitna potreba za poticanjem održivog razvoja.

Jedan način postizanja održivog razvoja je ubrzanje napretka ka Ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih naroda (Sustainable Development Goals - SDG), skupu od 17 ciljeva koji imaju za cilj poboljšanje života i zaštitu okoline. Ti ciljevi obuhvaćaju sve, od iskorjenjivanja gladi i siromaštva, do postizanja globalne rodne ravnopravnosti, univerzalne zdravstvene zaštite i obrazovanja, zaustavljanja klimatske krize i krize izumiranja vrsta.¹⁶

Ciljevi održivog razvoja (SDG-ovi) naglašavaju važnost višestrukih dionika, posebno u promicanju sudjelovanja građana. Drugim riječima, kako bi se osigurala učinkovitost i legitimnost upravljanja, potrebno je promicati širu participaciju građana u donošenju odluka. Cilj 17 SDG-a (Ojačati sredstva za provedbu i oživiti globalno partnerstvo za održivi razvoj) uključuje dva cilja u vezi s tim. To je cilj 17.16 "Jačanje globalnog partnerstva za održivi razvoj uz partnerstva s više dionika koja mobiliziraju i dijele znanje, stručnost, tehnologiju i financijske resurse kako bi podržala postizanje ciljeva održivog razvoja u svim zemljama, posebno u razvijajućim zemljama" i cilj 17.17 "Jačanje globalnog partnerstva za održivi razvoj uz partnerstva s više dionika koja mobiliziraju i dijele znanje, stručnost, tehnologiju i financijske resurse kako bi podržala postizanje ciljeva održivog razvoja u svim zemljama, posebno u razvijajućim zemljama".

Dodatno, velika važnost se pridaje podacima i praćenju u tu svrhu, odnosno Cilj 17.18 "Do 2020. godine, poboljšati podršku izgradnji kapaciteta zemalja u razvoju, uključujući najmanje razvijene zemlje i male otočne države u razvoju, kako bi se značajno povećala dostupnost visokokvalitetnih, pravovremenih i pouzdanih podataka raščlanjenih prema dohotku, spolu, dobi, rasi, etničkom podrijetlu, migracijskom statusu, invaliditetu, geografskom položaju i drugim relevantnim karakteristikama u nacionalnom kontekstu" i Cilj 17.19 "Do 2030. godine, izgraditi na postojećim inicijativama za razvoj mjera napretka održivog razvoja koje nadopunjuju bruto domaći proizvod i podržavaju izgradnju statističkih kapaciteta u zemljama

---

¹⁶ <https://populationconnection.org/why-population/sustainable-development/>
(datum pristupa: 04.09.2023)

u razvoju". Ti ciljevi zahtijevaju suradnju različitih sektora i aktera koji zajednički djeluju na integriran način putem zajedničkog financiranja, znanja i stručnosti.¹⁷

3.1. Pojam lokalne zajednice

U časopisu pod nazivom „Sense of Community“, Gusfield (1975) je razlikovao dva glavna značenja pojma zajednice. Prvo je teritorijalno i geografsko shvaćanje zajednice - susjedstvo, grad, grad. Drugo je "relacijsko", vezano za "kvalitetu karaktera ljudskih odnosa, bez obzira na lokaciju". Gusfield je primijetio da ova dva značenja nisu međusobno isključiva, iako, kako je primijetio Durheim (1964), moderno društvo razvija zajednice oko interesa i vještina više nego oko mjesta.¹⁸

Također, predložena su četiri kriterija za definiciju i teoriju zajednice. Prvo, definicija treba biti izričita i jasna; drugo, trebala bi biti konkretna, s identificiranim dijelovima; treće, trebala bi predstavljati toplinu i intimnost koja je inherentna tom pojmu; i konačno, trebala bi pružiti dinamičan opis razvoja i održavanja tog iskustva. Predložena definicija sastoji se od četiri elementa. Prvi element je članstvo. Članstvo je osjećaj pripadnosti ili dijeljenja osobne povezanosti. Drugi element je utjecaj, osjećaj da ima važnost, da činimo razliku u grupi i da grupa ima značaj za svoje članove. Treći element je potpora: integracija i zadovoljavanje potreba. To je osjećaj da će članovi svoje potrebe zadovoljiti kroz resurse koje dobivaju kroz svoje članstvo u grupi. Posljednji element je zajednička emocionalna povezanost, predanost i uvjerenje da članovi dijele i će dijeliti povijest, zajednička mjesta, vrijeme provedeno zajedno i slična iskustva.

Članstvo - osjećaj da je osoba uložila dio sebe kako bi postala članom i stoga ima pravo pripadati. To je osjećaj pripadnosti, osjećaj da si dio nečega. Članstvo ima granice, što znači da postoje ljudi koji pripadaju i ljudi koji ne pripadaju. Granice pružaju članovima emocionalnu sigurnost potrebnu da se izraze potrebe i osjećaji te da se razvije intimnost. Najproblematičnija značajka ovog dijela definicije su granice. U knjizi "Wayward Puritans", Kai Erikson (1966) je pokazao kako grupa koristi izopačene pojedince kako bi uspostavila granice. Postoje dvije stvari u vezi granica. Prvo, šteta koja proizlazi iz boli odbacivanja i

---

¹⁷ Citizens' Social Participation to Implement Sustainable (<https://www.mdpi.com/2071-1050/14/21/14471> - datum pristupa: 04.09.2023), Yasutaka Ozaki and Rajib Shaw, str.1

¹⁸ McMillan, W. D., Chavis, D. (1986.) Sense of Community: A Definition and Theory, Journal of Community Psychology, str. 8

izolacije stvorene granicama će se nastaviti sve dok se ne razjasne pozitivne koristi koje granice pružaju zajednicama. Drugo, iako je jasno da grupe koriste izopačene pojedince kao žrtvene jarce kako bi stvorile čvrste granice, malo se govori o osobama koje se dobrovoljno prijavljuju za ulogu izopačenog pojedinca kršenjem pravila ili izražavanjem suprotnog stajališta od konsenzusa grupe kako bi privukle pažnju.

Emocionalna sigurnost - može se smatrati dijelom šireg pojma sigurnosti. Granice koje se uspostavljaju putem kriterija članstva pružaju strukturu i sigurnost koja štiti grupnu intimnost. Takva sigurnost može biti više od emocionalne. Osjećaj pripadnosti i identifikacije uključuje osjećaj, vjerovanje i očekivanje da se uklapa u grupu i da ima svoje mjesto u njoj, osjećaj prihvaćanja od strane grupe i spremnost na žrtvovanje za grupu. Ovdje se treba naglasiti uloga identifikacije. Može se predstaviti u izjavama "To je moja grupa" i "Ja sam dio grupe".

Osobna ulaganja- važan čimbenik u osjećaju pripadnosti grupi i osjećaju zajednice kod pojedinca. McMillan (1976) tvrdi da rad na članstvu pruža osjećaj da je osoba zaslužila svoje mjesto u grupi te da će, kao posljedica tog osobnog ulaganja, članstvo biti značajnije i vrijednije. Osobno ulaganje ima veliku ulogu u razvoju emocionalne povezanosti i bit će ponovno razmatrano.

Zajednički simbolički sustav - obavlja nekoliko važnih funkcija u stvaranju i održavanju osjećaja zajednice, pri čemu jedna od njih je održavanje granica grupe. Nisbet i Perrin (1977) navode: "Prvo i najvažnije za socijalnu vezu je simbolička priroda svakog istinskog ponašanja ili interakcije". Razumijevanje zajedničkih simboličkih sustava je preduvjet za razumijevanje zajednice.

Članstvo ima pet atributa: granice, emocionalnu sigurnost, osjećaj pripadnosti i identifikacije, osobnu investiciju i zajednički simbolički sustav. Ovi atributi zajedno djeluju i doprinose osjećaju tko pripada zajednici, a tko ne.¹⁹

3.2. Lokalno stanovništvo i održivi razvoj

---

¹⁹ McMillan, W. D., Chavis, D. (1986.) Sense of Community: A Definition and Theory, Journal of Community Psychology, str. 10.

Turizam, možda više od bilo koje druge aktivnosti, ovisi o kvalitetnom ljudskom i prirodnom okolišu i resursima. Dosadašnje iskustvo pokazuje da je turizam karakteriziran brzim, kratkoročnim razvojem koji u mnogim slučajevima oštećuje te resurse na kojima se temelji. Turistička industrija, poput drugih industrija, mora prepoznati svoju odgovornost prema okolišu, naučiti kako postati održiva izbjegavanjem daljnjeg narušavanja okoliša.

Koncept održivog razvoja, koji je ključan u kontekstu, u ovom slučaju održivog turizma, može se pratiti barem do 1972. godine kada je Klub Rima objavio utjecajan izvještaj "Granice rasta" (Meadows et al, 1972). Taj izvještaj je prevideo da će se, ako se nastave trenutni trendovi, granice rasta na Zemlji doseći za sto godina. Rasprava koja je uslijedila nakon objave tog izvještaja dovela je do niza međunarodnih konferencija, najpoznatija od kojih je bila ona u Stockholmu 1972. godine. Pojam održivog razvoja već se koristio tijekom ranih 1970-ih (Pezzoli, 1997), iako nije postao popularan sve do objavljivanja knjige "Naša zajednička budućnost" Svjetske komisije za okoliš i razvoj (WCED) 1987. godine. WCED je osnovala Opća skupština UN-a, a predsjedavala mu je premijerka Norveške, Gro Harlem Brundtland²⁰

Također se primjećuje da:

"...na kraju, održivi razvoj nije fiksno stanje harmonije, već proces promjene u kojem se iskorištavanje resursa, smjer ulaganja, usmjerenje tehnološkog razvoja i institucijske promjene usklađuju s budućim potrebama jednako kao i sadašnjim".²¹(WCED, 1987.)

Lokalno stanovništvo igra ključnu ulogu u razvoju turističkih destinacija, a istinski je zainteresirano za njihov prosperitet jer shvaća da neodgovorno iskorištavanje resursa i loše upravljanje mogu dovesti do degradacije njihove prirodne i kulturne okoline. Važno je naglasiti da kvaliteta života stanovnika u destinaciji ne smije biti ugrožena, jer je njihov dugoročni ostanak i sudjelovanje u gospodarskom razvoju od iznimne važnosti.

U destinacijama koje se razvijaju turizmom, zadovoljstvo životom lokalnog stanovništva često raste tijekom zrele faze turističkog razvoja, jer stanovnici vide materijalne koristi od turističke industrije. Međutim, važno je napomenuti da kvaliteta života može opadati kada

---

²⁰ Menadžment – K. I M. Črnjar – str. 7

²¹ D. Magaš, D.S. Jurdana; Metodološki aspekti utvrđivanja prihvatnog potencijala turističkih područja, 1999 god., str.98

turistička aktivnost počne opadati ili stagnirati. Ovo može dovesti do smanjenja ekonomske sigurnosti i smanjenja socijalnih beneficija za lokalno stanovništvo.

Stoga, očuvanje kvalitete života lokalnog stanovništva treba biti ključni cilj u upravljanju turističkim destinacijama kako bi se osiguralo da turizam donosi održivi razvoj i dugoročne koristi za sve dionike.²²

Razvoj turizma koji je integriran u nacionalno i lokalno strateško planiranje i koji provodi procjene utjecaja na okoliš povećava dugoročnu održivost turizma.

Sukobi interesa, prekomjerna upotreba resursa i prevelika ovisnost mogu se izbjeći ili minimizirati integracijom jednog sektora s drugim sektorima. Takav integrirani razvoj temelji se na dva načela: strateškom dugoročnom planiranju i procjeni utjecaja na okoliš (EIA).

Puno sudjelovanje lokalnih zajednica u turističkom sektoru ne samo da koristi i općenito okolišu, već i poboljšava kvalitetu turističkog iskustva. Projekti nametnuti izvana i motivirani željom za brzim gospodarskim rastom često nadmašuju lokalne potrebe, uvjete i resurse te rezultiraju neprihvatljivim ekološkim, društvenim i kulturnim troškovima. Sudjelovanje lokalne zajednice ključno je za održivi razvoj turizma i predstavlja važnog sudionika ili ključnog dionika u tom procesu. Lokalna zajednica obuhvaća ljude koji žive i rade na određenom turističkom odredištu ili u njegovoj blizini. Njihov aktivni angažman i sudjelovanje u turističkom sektoru smatraju se ključnim za postizanje održivog razvoja, jer lokalno stanovništvo ima dublje razumijevanje lokalnih potreba, uvjeta, resursa i kulturnih vrijednosti. Stoga je važno da lokalno stanovništvo bude uključeno u planiranje, odlučivanje i implementaciju turističkih aktivnosti kako bi se osiguralo da turizam donosi korist lokalnoj zajednici i da se poštuju njezini interesi i dobrobit.

---

²² E. Rudan; Uloga lokalnog stanovništva u razvoju turizma destinacije, 2012.(<https://hrcak.srce.hr/86070>, datum pristupa(04.09.2023.)

4. Analiza turističkog tržišta grada Varaždina

Varaždin, kao dragulj srednjoeuropskih gradova, otkriva svoju rijetku ljepotu i poseban urbani identitet svojim posjetiteljima. Njegova stara barokna arhitektura očarava svojom postojanom ljepotom, dok trgovi, ulice i parkovi zrače toplinom i prisnošću. Osim toga, grad se može pohvaliti bogatstvom sačuvanih muzejskih zbirki. Varaždin nosi obilježja hrvatskog "Beča", s baroknim stilom, glazbom i cvijećem, čineći ga ugodnim odredištem za posjetitelje. ²³Grad Varaždin je poznat u Hrvatskoj i regiji kao grad koji uspješno promišlja i pronalazi putove svog gospodarskog razvoja. Turizam je jedan od prepoznatih strateških smjerova razvoja grada. Zahvaljujući svojoj povijesti, geografskom položaju i gospodarskom napretku, Varaždin je temeljno odredište za kulturni (urbani) turizam. Grad je jedna od najposjećenijih turističkih destinacija kontinentalne Hrvatske, a kontinuirana ulaganja u gospodarstvo, komunalnu infrastrukturu i društveni standard čine ga sve kvalitetnijom turističkom destinacijom iz godine u godinu. Varaždin je dobitnik brojnih nagrada koje potvrđuju njegov turistički razvoj, uključujući priznanja za uređenje javnih prostora, urbani mobilijar, raznovrsnost i kvalitetu sadržaja, turističku signalizaciju i ugostiteljsku ponudu. Godine 2014., na Danima hrvatskog turizma u Opatiji, Varaždin je proglašen najboljom kontinentalnom turističkom destinacijom. Ovu prestižnu titulu je Varaždin kandidirao putem akcije Turistički cvijet - kvaliteta za Hrvatsku, u suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom. ²⁴Kroz svoju bogatu povijest koja traje dulje od osam stoljeća, Varaždin je bio dom mnogim hrvatskim plemićima, veleposjednicima, obrtnicima i umjetnicima, posebno tijekom svog najvećeg procvata krajem 18. stoljeća kada je bio glavni grad Hrvatske.

Brojne kulturno-povijesne znamenitosti grada svjedoče o njegovoj povijesti. Kao svojevrsni grad-muzej i moderno središte biskupije i Varaždinske županije, Varaždin je privlačno turističko odredište. Nalazi se na raskrižju puteva iz Srednje Europe prema Zagrebu i Jadranskom moru. U njegovoj staroj jezgri, posjetitelji mogu osjetiti duh prošlih stoljeća i ljepotu suvremenog života. Grad živi vrlo intenzivno tijekom cijele godine s različitim turističkim događanjima na ulicama. Poziva vas na Špancirfest, festival uličnih šetača, kao i na

---

²³<https://www.varazdinska-zupanija.hr/multimedija/fotogalerije/upoznajte-varazdin.html> (datum pristupa 23.06.2023)

²⁴ <https://evarazdin.hr/gospodarstvo/varazdin-proglasen-najboljom-destinacijom-kontinentalnog-turizma-312081/> (datum pristupa: 23.06.2023.)

koncerte Varaždinskih baroknih večeri, priredbe, izložbe, sajmove i kazališne predstave. Također, posjetitelje će oduševiti Starogradska utvrda, najmonumentalniji i najvrijedniji gradski kompleks u kojem se nalaze zbirke Gradskog muzeja. Gradska vijećnica, koja već gotovo pet stoljeća služi kao sjedište poglavarstva Grada, također je jedna od najstarijih europskih vijećnica. Varaždinsko groblje, prekrasan vrt i park prirode najviše kategorije, također su posebne znamenitosti koje vrijedi posjetiti. Iznenadit će vas i zbirka "Svijet kukaca" koja otkriva zagonetni život prirode u jednoj od brojnih varaždinskih palača. Riječ je o jedinstvenoj muzejskoj zbirci entomofaune kontinentalne Hrvatske koja posjetitelje poziva na istraživanje prirode i povijesti.

Varaždin je grad koji zaslužuje posjetu, bilo da se radi o ljubiteljima povijesti, kulture, glazbe, cvijeća ili samo želji za ugodnim odmorom. Varaždin je zaista idealno odredište za jednodnevne izlete. Grad je dobro povezan s Zagrebom i susjednim zemljama, što olakšava putovanje. Ono što čini Varaždin posebnim je njegova atmosfera, velike pješačke zone i bogatstvo muzeja i kulturnih znamenitosti. Gradski muzej Varaždin s povijesnim odjelom, Stari grad, Entomološka zbirka, Galerija slika starih i novih majstora, Galerijski centar Varaždin, Varaždinsko groblje, Muzej anđela, Trg tradicijskih obrta i Varaždinska dvorišta samo su neki od muzeja i atrakcija koje posjetitelji mogu istražiti. Ovi raznovrsni muzeji omogućuju upoznavanje s poviješću, umjetnošću i kulturom grada. Osim toga, prirodne ljepote Varaždina i okolice također su vrijedne pažnje. Rijeka Drava pruža prekrasno okruženje za aktivnosti na otvorenom, a poseban potencijal predstavlja zaštićena Dravska park-šuma.

Ovdje posjetitelji mogu uživati u šetnjama, biciklizmu, ribolovu i promatranju prirode. Varaždin je stoga destinacija koja nudi bogatstvo kulturnih, povijesnih i prirodnih atrakcija, čineći ga poželjnim odredištem za jednodnevne izlete i istraživanje.

4.1. Analiza turističke ponude grada Varaždina

Varaždin je grad čija povijest seže jako daleko, iako točan datum njegovog nastanka nije poznat. Kroz različita razdoblja, od srednjeg vijeka do današnjeg doba, grad je doživljavao razvoj i igrao važne uloge. No, bez obzira na promjene tijekom vremena, Varaždin je uvijek bio voljen i cijenjen od strane svojih stanovnika, dok su ga gosti divili njegovoj ljepoti i posebnom duhu. Varaždin je oduvijek bio važno kulturno, gospodarsko, obrazovno i turističko središte sjeverozapadne Hrvatske. Iako je fizički manjeg obujma, njegov utjecaj seže izvan granica

grada, kao jedna od ključnih gradskih točaka u kontinentalnom dijelu zemlje. Kroz svoju dugu povijest, Varaždin je svjedočio raznim promjenama, uključujući industrijalizaciju u 19. stoljeću. To je pridonijelo razvoju grada i njegovom ekonomskom napretku. Danas, Varaždin ostaje važan centar s aktivnom kulturnom scenom, visokim obrazovnim ustanovama i privlačnim turističkim sadržajima.

Važno je istaknuti da je Varaždin i danas grad koji zrači posebnim duhom i privlači posjetitelje svojom ljepotom. Njegovi stanovnici i dalje njeguju ljubav prema svom gradu, a gosti imaju priliku istražiti njegove povijesne znamenitosti, uživati u kulturnim događanjima i doživjeti jedinstvenu atmosferu koja ga čini posebnim. Varaždin se smjestio u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske, na nadmorskoj visini koja varira između 169 i 173 metra. Prosječna godišnja temperatura u gradu iznosi oko 10°C. Položen je uz rijeku Dravu, u plodnoj ravnici koja se lagano spušta prema rijeci u smjeru jugozapad-sjeveroistok. Prema jugu, ravnica se postupno uzdiže prema regiji Haloze i Varaždinsko-topličkoj gori. Ono što čini Varaždin posebnim jest njegova geografska pozicija na graničnoj trodjelnici povijesnih regija Štajerske, Međimurja, Zagorja i gornje Podravine.

Unatoč tome, Varaždin ne pripada niti jednom od tih regionalnih kulturnih krugova. On je jedinstvena mikroregija s vlastitim identitetom, tradicijama i kulturnim obrascima koji su specifični za Varaždin. To znači da Varaždin ima svoj jedinstveni karakter koji ga čini posebnim u odnosu na susjedne regije. Grad se ponosi svojom posebnom kulturnom baštinom, običajima i načinom života koji su oblikovali njegov identitet tijekom stoljeća. Ova raznolikost i samosvojnost doprinose šarmu i bogatstvu grada Varaždina.

Status slobodnog kraljevskog grada donio je ubrzani gospodarski i društveni razvoj Varaždina tijekom cijelog srednjeg vijeka. Međutim, njegova važnost posebno je istaknuta u 18. stoljeću, kada je postao sjedište hrvatskog bana Franje Nadasdyja 1756. godine. Tada su u Varaždinu okupljeni politička, gospodarska i kulturna elita Kraljevine Hrvatske. Važnost Varaždina dodatno je potvrđena 1767. godine kada je carica Marija Terezija osnovala Hrvatsko kraljevsko vijeće, odnosno Vladu, i odredila Varaždin kao njegovo sjedište.

Ovaj događaj označio je prekretnicu u povijesti grada. Varaždin je postao glavni grad Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, te je politička moć dovela do brzog razvoja grada. Plemićke kuće i palače počele su nići u Varaždinu, transformirajući dotadašnje naselje obrtnika i trgovaca. Grad je dobio novo lice s impozantnom arhitekturom koja je svjedočila njegovoj

političkoj važnosti i prosperitetu. Ta iznenadna promjena u urbanom pejzažu Varaždina svjedoči o njegovom naglom rastu i preobražaju u političko središte.

Varaždin ima izuzetnu spomeničku i umjetničku baštinu koja čini njegovu najveću turističku vrijednost. Grad je poznat po svojoj baroknoj arhitekturi te se smatra jednom od najbolje očuvanih i najbogatijih baroknih urbanih cjelina. Barokni Varaždin, koji je postao prepoznatljiv, izrastao je na temeljima srednjovjekovnog grada, pa tako na malom prostoru možete vidjeti tragove svih povijesnih razdoblja.²⁵

Povijesna jezgra Varaždina obiluje očuvanim palačama, značajnim javnim zgradama, vrijednim kućama i vilama u stilovima baroka, rokoka, klasicizma i secesije. Također, tu se nalazi jedna od najstarijih europskih gradskih vijećnica, koja svjedoči o bogatoj povijesti grada. Posebnu pozornost privlači veliki kompleks Starog grada, koji je bio značajna utvrda i koji je građen i nadograđivan od 14. do 19. stoljeća. Ovaj kompleks ima veliku povijesnu, arhitektonsku, ali i emotivnu i simboličku vrijednost za Varaždince.

Slika 2. Stari grad

Izvor: TZ Varaždinske županije - <https://www.turizam-vzz.hr/istrazite/muzeji-i-zbirke/280-stari-grad-varazdin>
(datum pristupa:23.06.2023.)

---

²⁵ <https://visitvarazdin.hr/sto-vidjeti/varazdin/> (datum pristupa: 23.06.2023)

Varaždinska feudalna utvrda, poznata kao Stari grad, predstavlja najznačajniju povijesnu građevinu u gradu. Ova utvrda se razlikovala od slobodnog kraljevskog grada jer je bila središte plemićkog posjeda te je imala odvojeni vlasnički i pravni status. Česte nesuglasice između stanovnika utvrde i građana Varaždina svjedoče o njihovim različitim statusima. Stari grad je građen u razdoblju od 14. do 19. stoljeća, s prekidima u gradnji. Njegov najstariji dio je središnja kula koja je obilježena gotičkim klupama i baldahinima. Ova srednjovjekovna plastika predstavlja rijetkost na sjeveru Hrvatske i pruža poseban uvid u umjetničku baštinu tog vremena. Stari grad ima veliki povijesni i arhitektonski značaj te je simbol prošlosti Varaždina. Posjetitelji mogu istraživati njegove zidine, kulturne spomenike i muzejske zbirke koje svjedoče o bogatoj povijesti i životu u toj feudalnoj utvrdi. Osim toga, sa zidina Starog grada pruža se prekrasan pogled na grad i okolicu, što posjetiteljima pruža dodatno iskustvo i ljepotu ove povijesne građevine. Dugi i teški ratovi s Osmanlijama potaknuli su preuređenje i nadogradnju Starijeg grada u Wasserburg, dvorac koji je okružen visokim zemljanim nasipima s bastionima i okružen dvostrukim vodenim jarcem. Ove radove izveli su talijanski graditelji iz okolice grada Coma, predvođeni glavnim carskim graditeljem utvrda na slavanskoj granici, Domenicom del Lalliom.

Tijekom povijesti, Stari grad bio je u vlasništvu mnogih važnih plemićkih obitelji, poput grofova Celjskih, Ivana Ungnada, Jurja Brandenburga te hrvatskog bana Tome Erdödyja i njegovih nasljednika. Godine 1925., utvrda je prešla u vlasništvo Grada Varaždina, kada je novoosnovani gradski muzej smješten u Stari grad. Danas, prostori Starog grada kuće najstariji Kulturno-povijesni odjel muzeja, izložen u stilski uređenim sobama. Posebno vrijedne su zbirke cehovskih predmeta, namještaja, povijesnih portreta, oružja, slika, satova, porculana i stakla koje posjetitelji mogu vidjeti u oko 40 muzejskih prostorija. Također, posebno značajne su zbirke predmeta iz ostavštine dvaju poznatih Varaždinaca, političara i književnika Ivana Kukuljevića Sakcinskog i jezikoslovca Vatroslava Jagića.

Na ulazu u perivoj koji okružuje Stari grad, s Trga Miljenka Stančića, nalazi se Kula s lančanim mostom, poznata i kao "Kula stražarnica". Ova kula predstavlja preostali dio nekadašnjeg šireg obrambenog sustava koji je okruživao feudalnu utvrdu. Izgrađena u renesansnom stilu u drugoj polovici 16. stoljeća, služila je kao smještaj vojnika i stan kapetana straže utvrde. Kula s lančanim mostom jedini je preostali dio vanjske fortifikacije Starog grada koji je sačuvan u cjelosti. Njen pokretni most nekada je razdvajao utvrdu od slobodnog kraljevskog Varaždina, a danas predstavlja jednu od omiljenih atrakcija. U

prizemlju kule nalazi se mala, ali vrlo aktivna galerija Hrvatskog društva likovnih umjetnika, dok se na prvom katu nalazi uprava Gradskog muzeja.²⁶

Slika 3. Kula s lančanim mostom(izvor: <https://www.varazdinfilmcommission.eu/lokacije/dvorci/kula-strazarnica-varazdin.html> – datum pristupa: 23.06.2023.)

Varaždin je zaista poznat po svojim velebnim palačama, koje su karakteristične za barokni stil grada. Ove raskošne zgrade nose imena svojih nekadašnjih vlasnika, koji su često bili ugledne plemićke obitelji. One predstavljaju simbol elegancije i živahnosti varaždinske povijesne jezgre te su izuzetno fotogenične, privlačeći brojne posjetitelje. U samom središtu Varaždina nalazi se mnogo palača, koje zajedno pričaju iznimnu priču o nekadašnjoj važnosti, slavi i bogatstvu grada. One svjedoče o njegovom statusu "nekadašnjeg glavnog grada". Ove palače su izvrsno očuvane i predstavljaju kulturno blago grada, a njihova ljepota privlači mnoge turiste i zaljubljenike u povijest umjetnosti.

Palača Drašković, koja se danas nalazi na centralnom varaždinskom trgu, ima bogatu povijest i značajnu ulogu u gradu. Izgrađena je na mjestu nekadašnje velike kuće koja je postojala već u 17. stoljeću i bila je u vlasništvu iste obitelji. Palača je dobila svoj današnji izgled, dimenzije i ljepotu u 18. stoljeću. Posebnu povijesnu važnost palači daje činjenica da se u njoj 1756. godine smjestio hrvatski ban grof Franjo Nádasdy, čime je Varaždin postao glavnim

---

²⁶ <https://visitvarazdin.hr/sto-vidjeti/stari-grad/> (datum pristupa: 23.06.2023.)

gradom Kraljevine Hrvatske, kao dijela Habsburške Monarhije. Palača je bila sjedište Hrvatskog sabora i Kraljevskog namjesničkog vijeća, odnosno tadašnje vlade, sve do velikog požara 1767. godine. Palača Drašković je obnovljena kako bi povratila svoj izvorni izgled, a posebno se ističe veliki pozlaćeni grb obitelji Drašković na kamenom portalu. Ova palača predstavlja jedan od najznačajnijih arhitektonskih dragulja u Varaždinu i svjedoči o njegovoj bogatoj povijesti i plemićkoj prošlosti.

Slika 4. Palača Drašković(<https://www.tripadvisor.ca/LocationPhotoDirectLink-g303839-d554921-i285809349-Main Square-Varazdin Varazdin County Central Croatia.html> - datum pristupa: 23.06.2023.)

Što se tiče Palače Oršić, izgrađena je po nalogu grofa Erdödyja prema zapisniku Gradskog magistrata iz 1804. godine. Izgradnja palače uspješno je dovršena 1805. godine, što se potvrđuje i stilom gradnje koji je ranoklasicistički. Ova palača se razlikuje od većine drugih zgrada u povijesnoj jezgri koje su oblikovane u baroknom i rokoko stilu. Posebno se ističe njen lijepi kameni portal koji je u skladu s klasicističkim stilom. Zanimljivo je da palača, unatoč tome što ju je izgradio grof Erdödy, nije nazvana po toj obitelji. Krajem 19. stoljeća palača je prešla u vlasništvo grofice Pauline Oršić, koja je ostavila dublji trag u svijesti Varaždinaca. Stoga se palača naziva Palača Oršić u znak prepoznavanja njene važnosti i veze s tom obitelji. Ova palača predstavlja još jedan primjer arhitektonskog bogatstva i raznolikosti koja obogaćuje povijesnu jezgru Varaždina.

Slika 5. Palača Oršić(<https://www.kulturni-turizam.com/hrv/sadrzaj/varazdin/1129/opsirnije/> - datum pristupa: 23.06.2023.)

Najvrjednija rokoko palača u Varaždinu, ali i jedna od najznamenitijih u Hrvatskoj, sagrađena je 1764. godine. Palača je uspješno izbjegla veće oštećenje tijekom velikog varaždinskog požara iz 1776. godine. U 18. stoljeću, palača je bila dom obitelji Patačić i središte kulturnog i društvenog života grada. Nakon financijskog sloma obitelji, palača je mijenjala vlasnike i namjene. Današnji izgled palače rezultat je temeljite obnove i rekonstrukcije koja je provedena krajem 90-ih godina prošlog stoljeća.

Nad ulaznim kamenim portalom palače nalazi se simbol protureformacije znan kao "Božje oko", koji je bio dominantan pokret tijekom gradnje palače. Palača također ima prekrasan erker, zatvoreni kutni balkon koji pruža pogled na Gundulićevu ulicu, Franjevački trg i Trg kralja Tomislava, kao i na palaču Drašković. U dijelu palače uz Gundulićevu ulicu, poznatoj među Varaždincima kao "Dućanska ulica", nalazi se metalna kornjača poznata kao "cimer". Cimer je nekada bio simbol trgovine mješovitom robom i originalni primjerak se nalazi u Gradskom muzeju. Cimeri su bili vrsta povijesnih reklamnih ploča ili figura koje su označavale djelatnost obrta, a ponekad su predstavljali simbol ili logo trgovca. Tijekom rekonstrukcije palače pronađene su i vrlo lijepe zidne slike koje prikazuju scene iz života s kraja 18. stoljeća. Ove slike nekada su služile kao dekoracija interijera palače. U dvorištu

palače nalaze se također dekorativne drvene grede koje nam dočaravaju atmosferu Varaždina u vrijeme njezine izgradnje.

Slika 6. Palača Patačić(<https://varazdinski.net.hr/vijesti/drustvo/4313753/palaca-patacic-privremeno-postaje-novi-dom-gradonacelnika-varazdina/> - datum pristupa: 23.06.2023.)

Palača Sermage je istaknuta građevina na Trgu Miljenka Stančića, koji se smatra možda i najljepšim trgom u Varaždinu. Njezina vanjšina predstavlja primjer rokoko stila i rezultat je preuređenja koje je provedeno 1759. godine. Palača je dobila ime po obitelji Sermage, francuskom plemstvu, kada je prešla iz vlasništva obitelji Prassinzky putem ženidbenih ugovora. Jedno od najistaknutijih stilskih obilježja palače Sermage je skladni balkon od lijevanog željeza. Palača ima veliko dvorište koje je originalno sačuvano i tijekom ljetnih mjeseci postaje središte kulturnog života Varaždina. U dvorištu se održavaju kazališne i plesne predstave, gastronomske manifestacije i koncerti. Palača Sermage i kultura su nerazdvojno povezani od 1947. godine kada je postala dom stalnog postava Galerije starih i novih majstora Gradskog muzeja Varaždin. U zbirci muzeja posebno se ističu Žitna madona iz 15. stoljeća, jedna slika iz Rubensove škole te ulja koja pripadaju Canalettovoj školi. Većina slika u zbirci muzeja pristigla je iz okolnih dvoraca nakon Drugog svjetskog rata, dok je manji broj djela darovao Stjepan pl. Leitner

Slika 7. Palača Prassinsky-Sermange(<https://www.kulturni-turizam.com/hrv/sadrzaj/varazdin/1129/opsirnije/>- datum pristupa: 23.06.2023.)

Palača Herzer predstavlja prijelaz između varaždinskog baroka i klasicizma. Iako je izgrađena neposredno nakon najpoznatijih baroknih zdanja u Varaždinu, ona se ističe kao "čista" klasicistička zgrada. Izgrađena je 1791. godine, te je jedna od rijetkih palača u povijesnoj jezgri Varaždina koja se ne može svrstati ni u barok ni u rokoko stil. Njezini "investitori" bili su plemići kupljeni iz dobrostojeće građanske obitelji Herczer, koja je stekla bogatstvo kroz poštanske poslove. Ovo je bilo uobičajeno praksa u to vrijeme, gdje su građanske obitelji kupovale plemstvo, što se potvrđuje i prisutnošću njihovog plemićkog grba na kamenom portalu palače. Palača je potpuno obnovljena i rekonstruirana, a danas u njoj se nalazi Entomološka zbirka Gradskog muzeja Varaždin. Ova zbirka predstavlja životno djelo gimnazijskog profesora Franje Koščeca, a izložena je kao stalni postav pod nazivom "Svijet kukaca". Krajem 90-ih godina prošlog stoljeća, Svijet kukaca je prošao obnovu i modernizaciju te se smatra jednom od najljepših zbirki te vrste u Europi.

Slika 8. Palača Herzer(<https://croatiareviews.com/culture-and-heritage/the-herzer-palace> - datum pristupa: 23.06.2023.)

Na majuru, koji je bio nekadašnji gradski posjed s gospodarskim zgradama, nasuprot bedema Starog grada, izgrađena je reprezentativna barokna palača još u 17. stoljeću. Međutim, palača je kasnije preuređena u rokoko stilu oko 1775. godine od strane Jakoba Erbera, što joj je dalo današnji oblik. Danas se u ovoj palači nalazi znanstveni odjel Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Varaždinu.

Slika 9. Palača Keglević(<https://structurae.net/en/structures/keglevic-palace> - datum pristupa: 23.06.2023.)

Palača Erdödy, koja se izgradila polovicom 18. stoljeća izvan tadašnjih gradskih zidina, predstavlja raskošno i veliko zdanje. Iako izbor lokacije izvan gradskih zidina nije bio

popularan među plemićkim obiteljima, obitelj Erdödy je odlučila izgraditi palaču na tom mjestu. Time su darovali današnjem Varaždinu predivan vizual na zapadnom rubu središta grada, s prostranim i suvremeno uređenim Kapucinskim trgom nasuprot palače. Palača je u osnovi barokna, ali je ulazni kameni portal izveden u stilu rokokoja. Sredinom 19. stoljeća palača je preuređena za potrebe Kapucinske vojarne, a radove je vodio varaždinski majstor Franciscus Arnold. Nakon cjelovite obnove i rekonstrukcije, danas se u palači nalazi poznata varaždinska Glazbena škola, koja je konačno pronašla dostojan dom u palači Erdödy

Slika 10. Palača Erdody(<https://glazbena.hr/gb/erdody-patacic-palace/> - datum pristupa: 23.06.2023.)

Palača Patačić Putar ima nekoliko zanimljivosti vezanih uz njezinu izgradnju. Prvo, u vrijeme kada je bila izgrađena oko 1745. godine, nalazila se izvan gradskih zidina, blizu južnog ulaza u grad. Palača je nastala spajanjem triju zasebnih kuća u jednokatnu uglovnicu s uglovnim erkerom. Budući da je izgradnja palače bila faza po faza, vanjšina joj je stilski raznolika. Posebno se ističe njezin portal koji kombinira obilježja kasnog baroka s prevladavajućim klasicističkim elementima. Ova kombinacija stilova daje palači jedinstvenu estetiku i čini je posebnom među ostalim zgradama u Varaždinu.

Slika 11. Palača Patačić-Puttar(https://ar.tripadvisor.com/Attraction_Review-g303839-d14269932-Reviews-Patacic_Puttar_Palace_Varazdin-Varazdin_Varazdin_County_Central_Croatia.html - datum pristupa: 23.06.2023.)

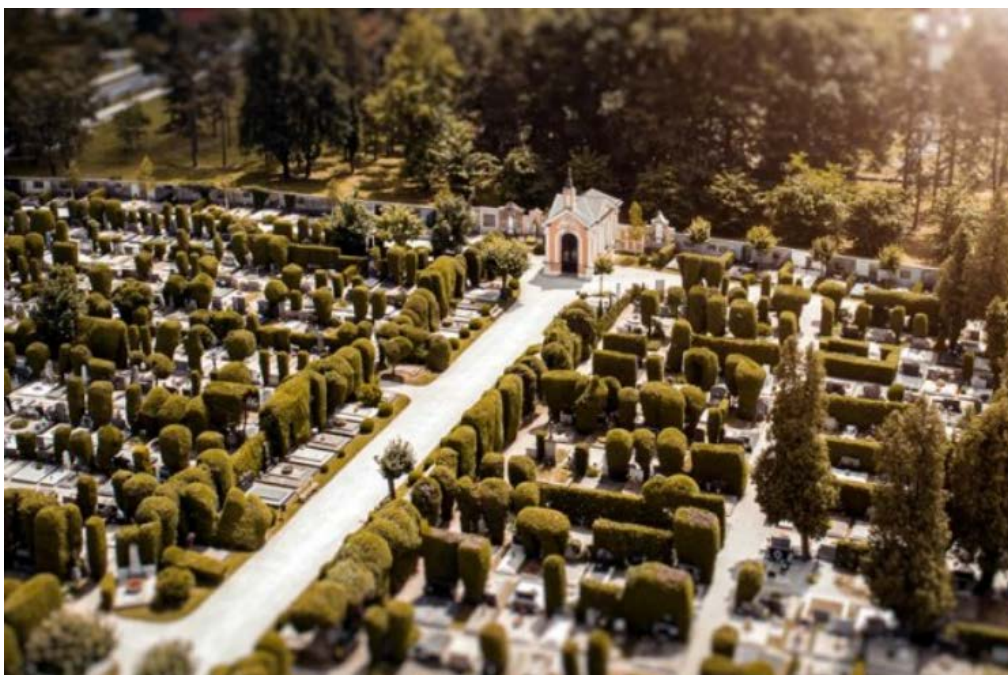
Od ostalih palača, ističu se Palača Varaždinske županije, Lisakova kula, Palača Zakmardy, Nitzky, Tomassi i slično.

U varaždinskoj povijesnoj jezgri se može pronaći iznenađujuće veliki broj parkova, perivoja i šetališta. Unatoč relativno maloj površini, ovi zeleni prostori pružaju oazu mira i ljepote te su idealni za opušteno šetnje i trenutke odmora. Osim toga, varaždinski parkovi često postaju žarište brojnih festivala i događanja. Duboki hlad ispod krošanja drveća stvara ugodnu atmosferu i pruža prirodnu zaštitu od sunca. U takvim trenucima, ti parkovi postaju party-zone, mjesta gdje se održavaju razni koncerti, predstave, ili drugi kulturni i zabavni događaji. S takvim živahnim događanjima, parkovi postaju mjesto gdje je sve moguće i gdje posjetitelji mogu uživati u glazbi, plesu i zabavi u predivnom zelenom okruženju.²⁷

---

²⁷ <https://visitvarazdin.hr/sto-vidjeti/palace/> (datum pristupa: 23.06.2023.)

Slika 12. Varaždinsko groblje(izvor: <https://visitvarazdin.hr/sto-vidjeti/groblje-i-parkovi/> - datum pristupa: 23.06.2023.)

Varaždinsko groblje zaista je iznimno značajna atrakcija grada. Osobito je poznato kao primjer izvanredne parkovne arhitekture i prirodnog spomenika. Zahvaljujući Hermanu Halleru, poznatom Varaždincu, groblje je postalo jedno od najljepših u ovom dijelu Europe. Herman Haller je osmislio i uredio groblje poput francuskog parka, stvarajući intimnu oazu za kontemplaciju i poštovanje prirode. Groblje je mjesto počinka mnogih generacija Varaždinaca, a njegova arhitektura i uređenje stvaraju posebno ozračje mira i dostojanstva. Groblje je osnovano 1773. godine, ali je veliko uređenje koje ga je pretvorilo u prepoznatljivi parkovni spomenik započeto 1905. godine. Jedan od najpoznatijih spomenika na groblju je "Anđeo smrti", remekdjelo kipara Roberta Frangeša Mihanovića, koji simbolički prikazuje oproštaj živih od mrtvih.

Također je vrijedno vidjeti grobnicu-spomenik Vatroslavu Jagiću, koja je svakodnevno ukrašena svježim cvijećem. Varaždinsko groblje je mjesto koje se ne samo poštuje kao posljednje počivalište, već i kao estetski i kulturni spomenik koji privlači posjetitelje svojom ljepotom i umjetničkim vrijednostima. Na mjestu nekadašnjeg južnog grabišta, odnosno mjesta gdje su prolazile odavno uklonjene gradske zidine, 1838. godine je gradski fizik, odnosno liječnik, dr. Wilim Bernhard Müller pokrenuo manje radove kako bi se uredilo gradsko šetalište. Današnji izgled, inspiriran tzv. engleskim stilom, park je poprimio nešto kasnije, a igra svjetla i sjene koju stvaraju naizmjenični gusti nasadi visokog drveća s otvorenim travnatim ploham,

šetalištu daje poseban ugođaj. „Park“, kako je jednostavno poznat u Varaždinu, spaja i cijeli niz predivnih i važnih zgrada – zgradu Hrvatskog narodnog kazališta u Varaždinu, vilu Bedeković, sinagogu, a s druge strane palaču Zakmardy te Park Boutique hotel.²⁸

Trgovine u središtu grada Varaždina dočekuju posjetitelje s cimerima, replikama simbola drevnih varaždinskih cehova. Ovi simboli, poput Željeznog čovjeka, Sirene, Kornjače i Potkove, postavljeni su na autentične lokacije, dok Gradski muzej brižno čuva ostale replike. Ovo je jedan od načina da se sačuva i predstavi bogata povijest Varaždina. Ulice gradske jezgre također su ukrašene umjetničkim intervencijama. Instalacije poput Varaždinskog zelja i Varaždinskog klipiča, koje se nalaze u blizini tržnice, podsjećaju na povezanost Varaždina s tradicionalnom gastronomijom hrvatskog kontinenta. Odmorišta kao što su Obluci na Korzu, Tok Drave u Padovčevoj ulici ili Gnijezdo u gradskom parku pružaju mjesto za odmor tijekom šetnje gradom, omogućujući posjetiteljima da se opuste i uživaju u okolini. Jedna od posebnih instalacija je interaktivna klupa na Franjevačkom trgu, koja spaja glazbenu tradiciju s suvremenom tehnologijom. Ova jedinstvena klupa stvara bezvremenske zvučne i svjetlosne efekte koji privlače pažnju posjetitelja. Sjedenje na ovoj klupi postaje prava atrakcija, pružajući nevjerovatno iskustvo koje kombinira umjetnost, glazbu i tehnologiju. Sve ove umjetničke intervencije doprinose očaravajućem doživljaju varaždinske gradske jezgre, stvarajući atmosferu koja spaja prošlost, sadašnjost i umjetnost na jedinstven način.

Slika 13. Cimeri(izvor : <https://evarazdin.hr/nasim-krajem/cimeri-370842/> - datum pristupa: 23.06.2023.)

²⁸ <https://visitvarazdin.hr/sto-vidjeti/groblje-i-parkovi/> (datum pristupa:23.06.2023.)

Cimeri su zaista jedinstveni simbol varaždinskog građanskog temelja i obrtničke tradicije. To su povijesne reklamne ploče ili figure koje su se nalazile iznad ulaza u obrtničke radnje ili trgovine. Svaki cimer je predstavljao određenu djelatnost ili bio simbol trgovca, označavajući vrstu poslovanja koja se obavljala u tom prostoru. Danas, obnovljeni cimeri su ponosno izloženi iznad mnogih poslovnih prostora u povijesnoj jezgri Varaždina. Oni su postali simbol grada i dio njegova identiteta. Ovi slikoviti simboli podsjećaju na bogatu povijest obrtništva i trgovine u Varaždinu te pridonose autentičnosti i šarmu gradske jezgre.

Prolazeći gradskim ulicama, posjetitelji i stanovnici mogu uživati u pogledu na različite cimere, svaki s vlastitom pričom i značenjem. Oni dodaju poseban vizualni element i oživljavaju duh prošlih vremena, dok istovremeno svjedoče o kontinuitetu obrtničke tradicije i trgovine u Varaždinu. Cimeri su tako postali ne samo dekorativni elementi, već i svojevrsni spomenici koji čuvaju sjećanje na radne ljude i njihove zanate koji su oblikovali razvoj grada. Ovaj jedinstveni oblik reklamnih ploča čini Varaždin još posebnijim i zanimljivijim odredištem za posjetitelje koji žele istražiti njegovu povijest i duh građanske kulture.

Slika 14. Kriginolina ljubavi(izvor:<https://visitvarazdin.hr/sto-vidjeti/umjetnost-na-ulici/> , datum pristupa: 23.06.2023.)

Kriginolina ljubavi zaista je jedinstvena umjetnička instalacija koja se može pronaći u povijesnoj jezgri Varaždina. Ova instalacija omogućuje zaljubljenim parovima da simbolično zaključaju svoju ljubav koristeći lokot kao simbol trajnosti i predanosti. Lokoti koji su zaključani na

Krinolini ljubavi postaju dio ove umjetničke instalacije i stvaraju nevjerojatnu vizualnu reprezentaciju ljubavi. To je ne samo romantičan čin već i sudjelovanje u stvaranju umjetničkog djela koje simbolizira ljubavnu vezu.

Ova praksa zaključavanja ljubavi lokotom popularna je na mnogim romantičnim mjestima diljem Europe, ali u Varaždinu dobiva poseban umjetnički kontekst.²⁹ Zaključavanje lokota na Krinolini ljubavi u Varaždinu postaje jedinstveni doživljaj koji parovi mogu dijeliti i prisjetiti se svoje ljubavi svaki put kad prođu pored ove instalacije.

Slika 15. Grgurov palac u Varaždinu(<https://emedjimurje.net.hr/vijesti/varazdinska-zupanija/3919772/u-samom-su-centru-grada-sedam-varazdinskih-sretnih-kutaka/> - datum pristupa: 23.06.2023.)

U Hrvatskoj postoji nekoliko skulptura Grgura Ninskog, a jedna od njih, originalni brončani kip, djelo kipara Ivana Meštrovića, nalazi se upravo u Varaždinu. Ova skulptura prikazuje biskupa Grgura Ninskog, koji je bio poznat po svojim naporima u promicanju hrvatskog jezika i pisma. Postoji legenda koja kaže da za sreću treba dotaknuti palac Grgura Ninskog i zaželjeti želju. Stoga, lokalno stanovništvo i posjetitelji već desetljećima glancaju Grgurov palac u nadi da će njihove želje postati stvarnost. Iz milijunskih dodira, palac skulpture postao je izlizan, svjedočeći brojnim željama koje su izgovorene i nadi koju nosi.³⁰ Može se raspravljati o tome je li ovo samo legenda ili praznovjerje, no mnogi ljudi vjeruju u snagu simbola i rituale koji ih

²⁹ <https://visitvarazdin.hr/sto-vidjeti/umjetnost-na-ulici/> (datum pristupa:23.06.2023.)

³⁰ Ibim(datum pristupa: 23.06.2023.)

prate. Doticanje Grgurova palca postalo je tradicija koja povezuje ljude i potiče nadu u ostvarenje njihovih želja.

Legenda o "gradu u kojem spavaju anđeli" zaista je dio varaždinske tradicije i dodaje posebnu atmosferu gradu. Jedno od tih čarobnih mjesta je Anđelinjak, koji se nalazi na Franjevačkom trgu. Ovaj tajanstveni prolaz krije prekrasne skulpture anđela. Posjet Anđelinjaku može donijeti osjećaj mira, ljepote i čarolije koji su povezani s prisutnošću anđela. U blizini Anđelinjaka nalazi se i jedinstveni Muzej anđela. Muzej anđela pruža priliku da se istraže različite vrste anđeoskih skulptura, umjetnička djela i različite interpretacije anđela u različitim kulturama i vjerovanjima. Ovdje se može naučiti više o simbolici anđela i njihovoj ulozi u vjerskim tradicijama. Posjet Muzeju anđela predstavlja posebno iskustvo za sve ljubitelje umjetnosti, duhovnosti i simbolike anđela.³¹

Slika 16. Muzej anđela u Varaždinu(izvor: <https://vzaktualno.hr/muzej-andela-raspisao-7-knjizevni-natjecaj-za-kratku-pricu/> - datum pristupa: 24.06.2023.)

Također, u Varaždinu, prvom gradu u Hrvatskoj koji je dobio status slobodnog kraljevskog grada, postoji zanimljiva atrakcija koja će omogućiti da se na trenutak posjetitelji osjećaju kao pravi kralj ili kraljica. U Uršulinskoj ulici se može pronaći kraljevski tron na kojem se može sjesti, pripremiti svoj mobitel te zabilježiti ovo posebno iskustvo.

Ova zabavna i neobična atrakcija privlači mnoge posjetitelje koji žele uhvatiti trenutak kao kralj ili kraljica Varaždina. Za vrijeme svog posjeta Varaždinu, sjedenje na kraljevskom tronu u

³¹ <https://angeluseum.com/o-muzeju/> (datum pristupa :24.06.2023)

Uršulinskoj ulici može biti zabavan način da se uključi u povijesnu atmosferu grada i istovremeno stvara uspomene koje se mogu podijeliti s prijateljima i obitelji.³²

Što se tiče Varaždinske gastronomije, ona zaista ima važnu ulogu u oblikovanju identiteta grada. Hrana nije samo obrok, već nosi sa sobom priče, tradiciju i specifičnosti koje čine jedinstveni okus nekog područja. U Varaždinu, gastronomija je čvrsto povezana s načinom života grada, njegovom poviješću, podnebljem i kulturom. U skladu s tim, Varaždin je pronašao kreativan način da poveže gastronomiju s umjetnošću. Umjetničke instalacije poput Varaždinskog zelja i Varaždinskog klipića postavljene na otvorenom prostoru postale su simpatični podsjetnici na okuse koji oblikuju identitet Varaždina. Varaždinsko zelje je poznata salata od mladog kelja, dok su Varaždinski klipići slatki kolačići karakteristični za područje. Ove instalacije nisu samo umjetnički elementi, već su i simbolični podsjetnici na bogatu gastronomsku tradiciju grada. Ova kreativna poveznica između gastronomije i umjetnosti omogućuje posjetiteljima i lokalnim stanovnicima da na jedinstven način dožive i upoznaju Varaždin. Kroz vizualne i simbolične elemente, poput ovih instalacija, hrana postaje snažan dio identiteta grada i podsjeća nas na bogatstvo okusa i mirisa koji oblikuju Varaždin i njegovu kulturu.³³

Slika 17. Varaždinski klipići(izvor: <https://recepci.com/varazdinski-klipici/10736/> - datum pristupa: 05.09.2023.)

³² <https://visitvarazdin.hr/sto-vidjeti/umjetnost-na-ulici/> (datum pristupa : 24.06.2023)

³³ Ibim(datum pristupa: 24.06.2023.)

Što se tiče festivala i događaja u samome gradu, Varaždin je grad koji se ponosi svojom iznimno bogatom i živahnom kulturnom scenom. Tijekom cijele godine, a posebno tijekom ljeta, Varaždin postaje domaćin mnogim kvalitetnim festivalskim događanjima. Ovi festivali pružaju nevjerojatno raznolik spektar umjetničkih doživljaja i privlače brojne posjetitelje iz različitih dijelova svijeta. Špincerfest je jedinstven i raznolik festival koji se održava u Varaždinu i koji obuhvaća različite umjetničke i zabavne sadržaje. Ovaj festival, koji već više od dvadeset godina osvaja srca desetina tisuća posjetitelja, kombinira glazbu, kazalište, gastro ponudu, kreativne aktivnosti, tradiciju i zabavu. Tijekom deset festivalskih dana, Varaždin postaje živa pozornica na kojoj se odvijaju koncerti, kazališne predstave, plesne izvedbe i razne performerske aktivnosti.

Ulice, trgovi i parkovi u povijesnoj jezgri grada pretvaraju se u prostor za umjetničke izvedbe, otvorene ateliere i mjesto za druženje. Špincerfest također nudi bogatu izlagačku ponudu, gdje posjetitelji mogu istražiti različite kreativne radove i suvenire te kušati raznovrsnu gastronomsku ponudu. Ovaj festival također ima i party atmosferu, pružajući posjetiteljima priliku za uživanje u glazbi i zabavi sve do kasnih sati. Špincerfest je prilika da se uživa u završetku ljeta i doživi nezaboravna iskustva u predivnom okruženju Varaždina. Posjetitelji mogu istražiti kulturnu baštinu grada, upoznati se s umjetnicima i izvođačima te uživati u jedinstvenoj atmosferi koju festival pruža. Dakle, Špincerfest je sveobuhvatna manifestacija koja spaja različite umjetničke discipline i pruža izvanredno iskustvo za sve posjetitelje. Ne samo da je to najveći i najpopularniji festival u Hrvatskoj, već je i događaj koji stvara posebnu čaroliju i ostavlja neizbrisiv dojam na sve koji ga posjete.

Prema podacima iz turističkog sustava eVisitor, tijekom Špincerfesta 2022. zabilježen je porast posjeta u odnosu na prethodnu godinu. Ukupno je zabilježeno 2683 dolazaka i 6269 noćenja, što predstavlja povećanje od 25% u broju dolazaka i 23% u broju noćenja u usporedbi s 2021. godinom. Ove brojke također premašuju brojke iz "referentne" pretpandemijske 2019. godine, s povećanjem od 6% u dolascima i 18% u noćenjima. Što se tiče strukture posjetitelja Špincerfesta, 44% posjetitelja bili su domaći gosti, dok je 56% činilo strane goste. Najviše stranih gostiju dolazilo je iz Njemačke, Slovačke, Slovenije, Austrije i Poljske. Ovi podaci ukazuju na međunarodnu privlačnost Špincerfesta i širok spektar posjetitelja koji uživaju u ovom jedinstvenom festivalu. Prema podacima Porezne uprave Varaždin, turistički promet tijekom Špincerfesta značajno je utjecao na prihode ugostiteljskog sektora i trgovine. Ukupni promet u ugostiteljstvu i pružanju smještaja na području grada Varaždina za vrijeme

Špencirfesta iznosio je gotovo 12,5 milijuna kuna, što predstavlja povećanje od 38% u odnosu na prethodnu godinu.³⁴

Promet u trgovini iznosio je 66,8 milijuna kuna, što je povećanje od 6%. Ukupno, tijekom deset dana Špencirfesta, ove dvije industrije ostvarile su ukupan promet od 79,3 milijuna kuna na području grada Varaždina. To predstavlja kumulativno povećanje od 10% u odnosu na 2021. godinu. Ovi podaci jasno pokazuju pozitivan utjecaj Špencirfesta na gospodarsku aktivnost grada Varaždina, potvrđujući da festival privlači veliki broj posjetitelja koji aktivno sudjeluju u potrošnji u ugostiteljstvu i trgovini.

Jedno istraživanje je pokazalo da Špencirfest uživa visoku reputaciju među posjetiteljima i javnošću te je prepoznat kao jedan od najboljih festivala u Hrvatskoj, zajedno s festivalima Splitsko ljeto i Advent u Zagrebu. Rezultati istraživanja također su otkrili da postoji iznimno visoka razina svijesti među ispitanicima o karakteristikama Špencirfesta, njegovoj lokaciji i terminu održavanja. Više od 90% ispitanika zna za Špencirfest i da je riječ o varaždinskom festivalu, a čak 78% ispitanika zna da se festival održava krajem kolovoza. Kada su ispitanici asocijirali Špencirfest, najčešće su se spominjale riječi poput zabava, Varaždin i gastronomija. To ukazuje na dojmljiv utjecaj festivala na posjetitelje, koji ga percipiraju kao mjesto vrhunske zabave, kulturnih i gastronomskih doživljaja te karakteristične za Varaždin kao destinaciju.³⁵

Slika 18. Špencirfest (izvor: <https://www.turistickeprice.hr/cetvrt-stoljeca-spencirfesta-uz-franza-ferdinanda-i-virtualno-izdanje-festivala/> - datum pristupa: 05.09.2023.)

³⁴ <https://www.spencirfest.com/spencirfest-2022-u-brojkama/> (datum pristupa: 23.06.2023.)

³⁵ Ibim(datum pristupa: 05.09.2023.)

Ideja za festival koji bi proslavio bogatu tradiciju i povijest Varaždina u području kulture, glazbe i obrazovanja, posebno u glazbenom smislu, rodila se 1968. godine tijekom proslave 140. godišnjice Muzičke škole Varaždin. Grupa varaždinskih i hrvatskih glazbenika i kulturnih djelatnika prepoznala je potrebu za festivalom koji bi najbolje prikazao tu bogatu tradiciju, a festival Varaždinske barokne večeri činio se kao idealan način da se to postigne. Ovaj festival ima za cilj prezentirati i objediniti najbogatije sačuvane dijelove baštine grada u području glazbe, arhitekture, hortikulture, likovne umjetnosti, književnosti i obrazovanja. Prva trodnevna manifestacija festivala održana je 1971. godine, te je u to vrijeme bio jedan od rijetkih specijaliziranih festivala za baroknu glazbu u Europi. Tada su muzikolozi i glazbenici već raspravljali o načinima izvođenja barokne glazbe, razmišljajući jesu li suvremeni instrumenti i postojeći ansambli prikladni za interpretaciju ili je potrebno koristiti instrumente i ansamble iz tog vremenskog razdoblja. U Europi su već postojale obnovljene arhitekture, instrumenti te ansambli i orkestri usmjereni na baroknu glazbu, pri čemu su prednjačile Engleska, Njemačka i Francuska.

Već pet desetljeća varaždinska barokna glazba proživljava svoj opstanak u ovom hrvatskom gradu koji je nekada bio barokna prijestolnica i glavni grad - Varaždinu. Varaždinske barokne večeri (VBV) se tradicionalno održavaju tijekom jeseni, obično u crkvama i palačama. Međutim, festival je od 1971. godine, kada je prvi put organizirano trodnevno izdanje, prerastao granice samog grada. Danas, Barokne večeri su dvotjedni festival s više od trideset koncerata izvedenih od strane nekoliko stotina glazbenika pred publikom koja broji otprilike deset tisuća članova iz cijelog svijeta. Festival se etablirao kao poznati europski i svjetski događaj posvećen ranoj glazbi. Koncerti se sada održavaju uglavnom u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, ali Varaždinske barokne večeri su također gostovale u brojnim europskim zemljama. Europsko udruženje festivala (EFFE) je opisalo Varaždinske barokne večeri kao "iznimno važan kulturni događaj na nacionalnoj i europskoj razini" te im dodijelilo prestižnu oznaku, Label 2019-2020. Festival je također nositelj posebne oznake Europskog udruženja festivala (EFFE) za 2021. godinu, koja se dodjeljuje festivalima koji su pokazali inovativnost i uspjeli se održati unatoč izazovima pandemijskih uvjeta.³⁶

---

³⁶ <https://vbv.hr/o-festivalu/#naslovni-tekst> (datum pristupa: 09.05.2023.)

Slika 19. Varaždinske barokne večeri(izvor: <https://www.info.hazu.hr/events/varazdinske-barokne-veceri-50-jubilarnih-godina-1971-2021/> , datum pristupa: 09.05.2023.)

Varaždinske barokne večeri su poznate po svojem istinskom fokusu na autentičnosti. Ovaj festival ističe autentičnost na nekoliko razina, počevši od prostora. Varaždin, jedan od najbolje očuvanih baroknih gradova, pruža prekrasnu kulisu za održavanje programa festivala, koji se odvija u prepoznatljivim palačama, crkvama i dvorcima iz tog povijesnog razdoblja. Nadalje, autentičnost izvedbe je ključna za Varaždinske barokne večeri. Koncerti se izvode na originalnim baroknim instrumentima, omogućavajući posjetiteljima da dožive zvuk koji je karakterističan za to vrijeme. Glazbenici i izvođači posebno su obučeni kako bi vjerno interpretirali glazbu baroknih skladatelja, čime se postiže autentična izvedba koja osvaja publiku. Isto tako, autentičnost programa je od velike važnosti za festival. Varaždinske barokne večeri posvećene su izvođenju djela baroknih skladatelja, čime se promovira i čuva kulturno nasljeđe tog razdoblja. Kroz raznoliki program, posjetitelji imaju priliku doživjeti bogatstvo barokne glazbe na autentičan način, što čini ovaj festival posebnim.

Od ostalih manifestacija koje se održavaju u gradu su :

Izložba "Dobar tek! Kultura hrane u varaždinskom kraju" - koncipirana je na način da zaokuplja (gotovo) sva osjetila. Posjetitelji će imati priliku doživjeti mirise povezane s namirnicama koje su prisutne u svakodnevnom obiteljskom domu, kao i zvukove karakteristične za kuhinju, tržnicu, pčelinjak, lov, večeru, pa čak i futuristički laboratorij za pripremu hrane.

Festival Varaždinskih dvorišta se održava u lipnju, kada se privatna i javnosti često nedostupna dvorišta otvaraju kako bi bila ispunjena raznolikim, kreativnim i opuštajućim programom posvećenim upravo njima. Stara, romantična dvorišta u povijesnoj jezgri Varaždina tada postaju domaćin koncerata, radionica, modnih revija, predstava, buvljaka i drugih događanja.

Festival dvorišta se održava u sklopu manifestacije Ljeto u Varaždinu, što znači da grad obiluje dnevnim i noćnim aktivnostima.

Ljeto u Varaždinu je od ranog lipnja pa sve do početka Špancirfesta, poznat i kao "mali Špancirfest". Grad oživi s koncertima, kazališnim predstavama na otvorenom, ljetnim kinom, raznim gastronomskim događanjima te brojnim drugim kulturnim i zabavnim sadržajima. Varaždin je tijekom ljeta ispunjen živahnim događanjima koja čine pravu ljetnu atmosferu.

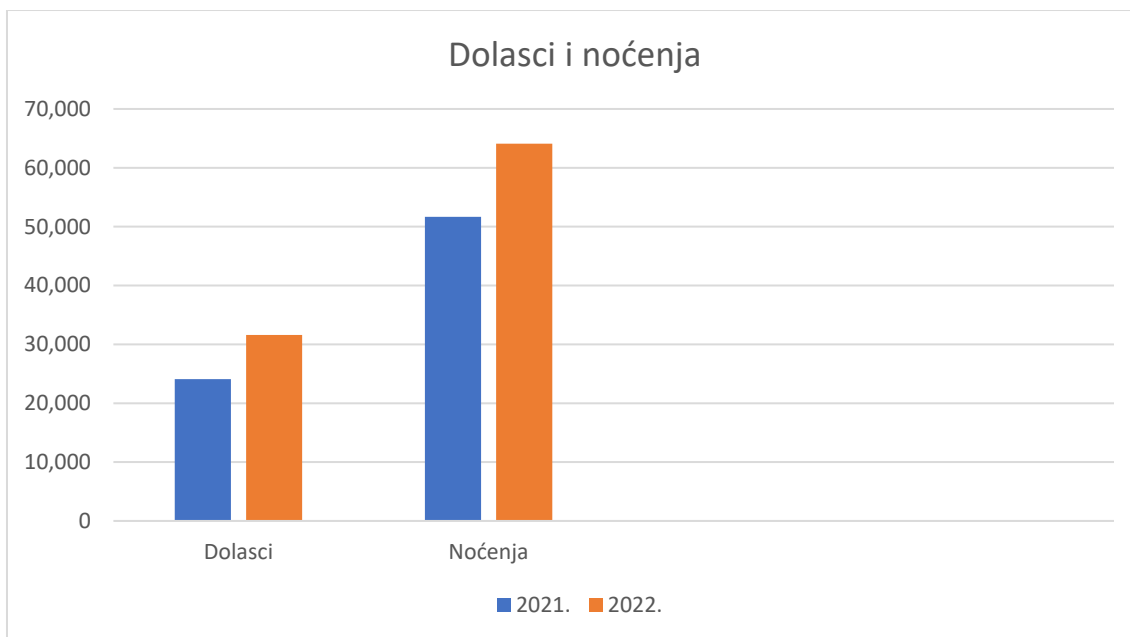
Trash Film Festival je jedinstveni filmski festival koji se svake godine održava u Varaždinu. Festival slavi kreativnu kulturu ozbiljnog amaterskog filmaštva s malim budžetom, ali velikim dosezima. Svake godine festival ima temu koja inspirira i oblikuje program, a uz filmske projekcije, posjetitelji mogu uživati u svirkama, predavanjima, radionicama i zabavi inspiriranoj trash estetikom. Trash Film Festival donosi nevjerojatno iskustvo za ljubitelje nekonvencionalnih filmova.³⁷

4.2. Analiza turističke potražnje Varaždina

U 2022. godini, nakon pada broja dolazaka i noćenja u 2020. godini te porasta u 2021., trend rasta se nastavio u Varaždinu. U prvih 11 mjeseci te godine zabilježen je značajan porast broja dolazaka i noćenja u odnosu na isto razdoblje 2021. Konkretno, od 1. siječnja do 30. studenog 2022. godine zabilježeno je ukupno 31.601 dolazak (rast od 31,15%) i 64.091 noćenje (rast od 24,05%). Najveći porast broja dolazaka i noćenja u 2022. godini u odnosu na isto razdoblje 2021. bilježi se u travnju i svibnju.

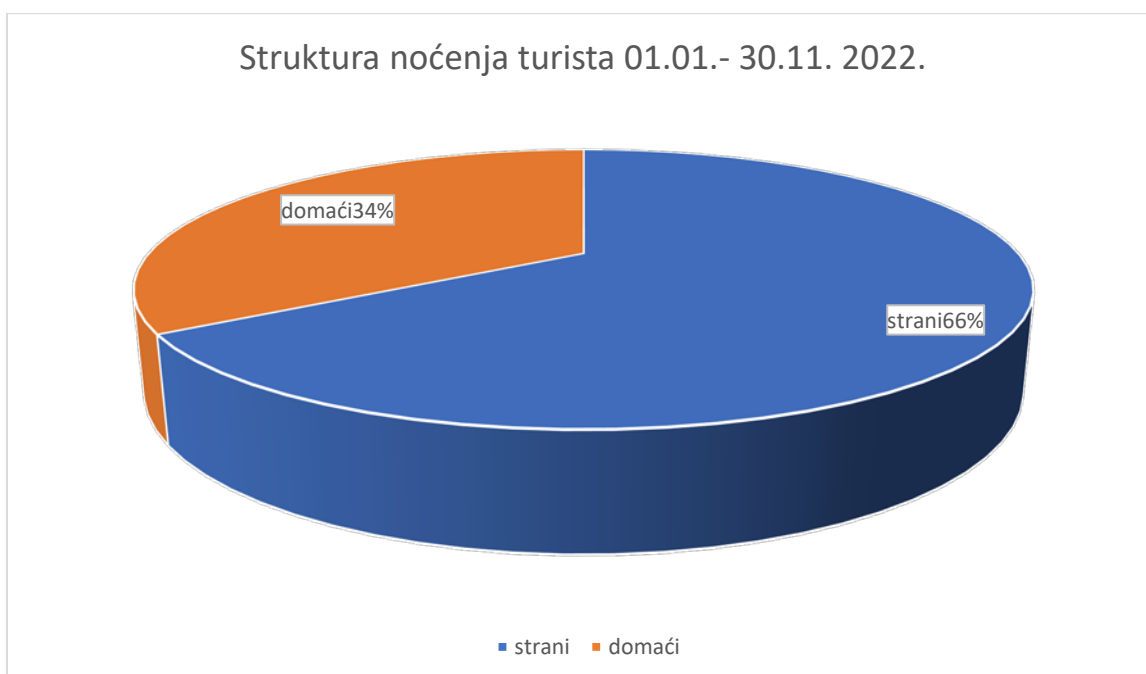
---

³⁷ <https://visitvarazdin.hr/sto-raditi/festivali-i-dogadanja/> (datum pristupa: 09.05.2023.)

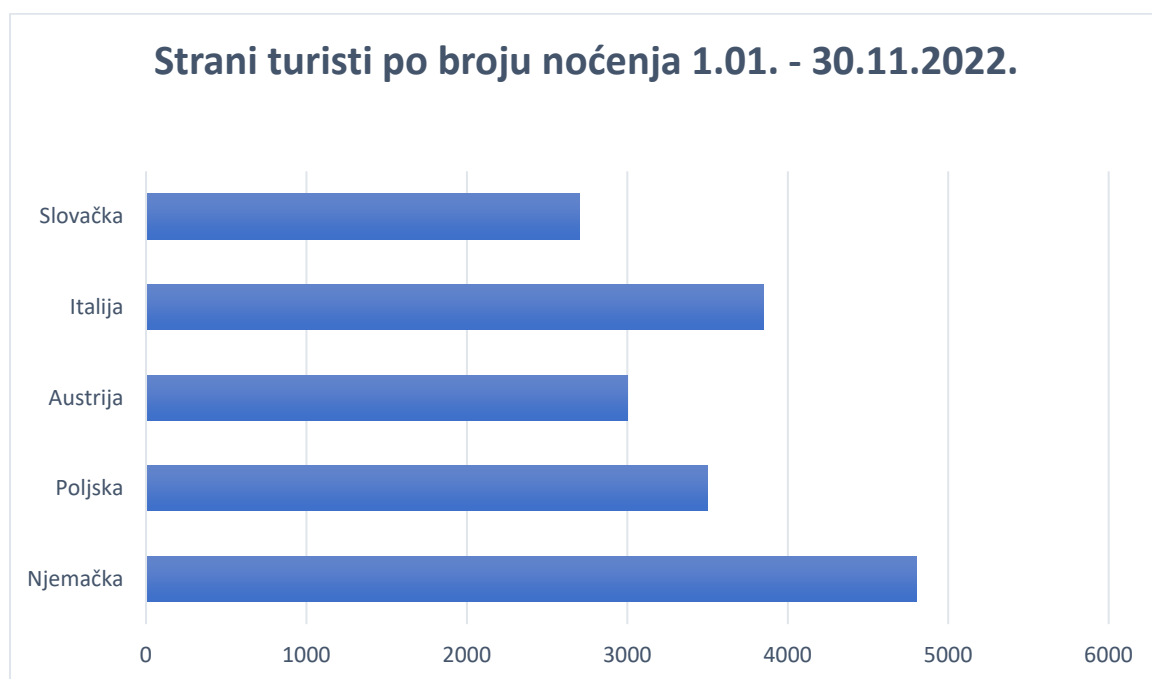
Graf 1. Dolasci i noćenja u Varaždinu 2021. i 2022. godine(izvor: <https://visitvarazdin.hr/wp-content/uploads/2023/01/program-rada-tzgv-2023.pdf> – datum pristupa: 09.05.2023.)

U 2022. godini, od ukupno ostvarenih noćenja u gradu Varaždinu, noćenja domaćih turista iznosila su 22.090, što čini 35,63% ukupnih noćenja. S druge strane, noćenja stranih turista iznosila su 42.001, što čini 64,37% ukupnih noćenja.

Graf 2. Struktura noćenja domaćih i stranih gostiju(izvor: <https://visitvarazdin.hr/wp-content/uploads/2023/01/program-rada-tzgv-2023.pdf> - datum pristupa: 09.05.2023.)

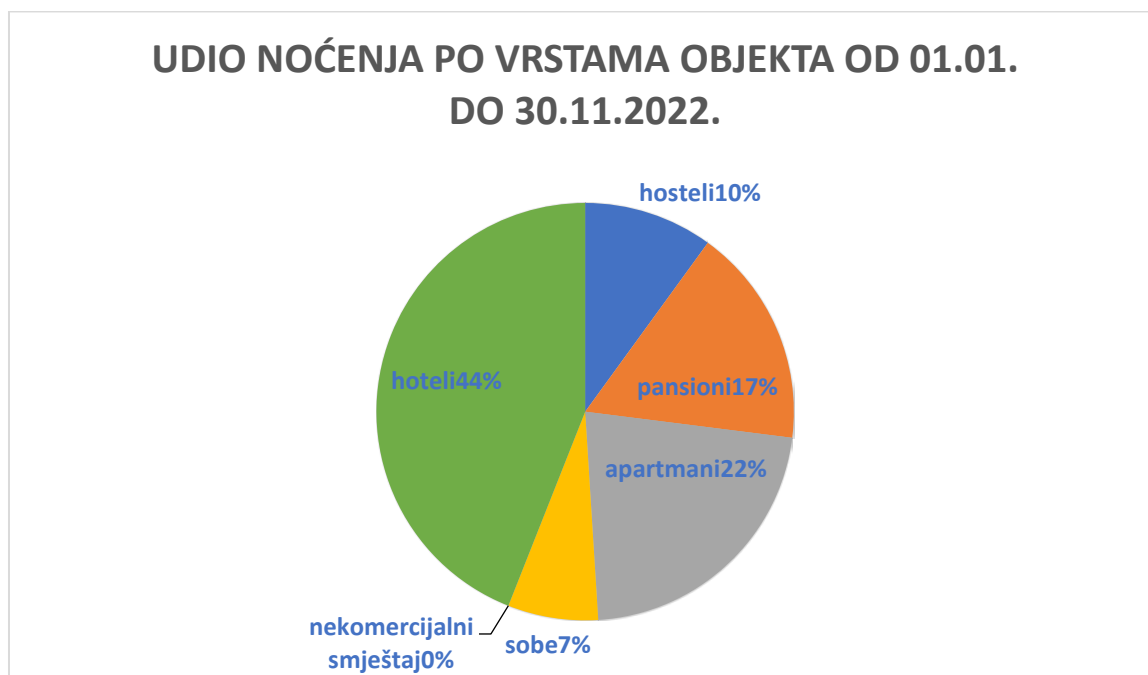
Slično kao i prethodnih godina, najviše noćenja ostvarili su gosti iz Njemačke i Poljske, koji se nalaze na prva dva mjesta po broju noćenja. Nakon njih slijede gosti iz Austrije, Italije i Slovačke. Pored domaćih turista, strani turisti su značajan faktor u turizmu Varaždina, čineći većinu ukupnih noćenja.

Graf 3. Strani turisti po broju noćenja(izvor: <https://visitvarazdin.hr/wp-content/uploads/2023/01/program-rada-tzgv-2023.pdf> – datum pristupa: 09.05.2023.)

U gradu Varaždinu je u 2022. godini ukupno otvoren 21 apartman i 1 studio apartman u privatnim smještajnim objektima. Istovremeno, u tom istom razdoblju je zatvoreno 7 privatnih smještajnih objekata. Najveći broj gostiju tijekom 2022. godine boravio je u hotelima, koji su ostvarili 44% od ukupnog broja noćenja u gradu Varaždinu. Privatni smještaj, uključujući apartmane i sobe, bilježi lagani pad u odnosu na 2021. godinu s ukupno 22% ostvarenih noćenja. Pansioni su ostvarili 17% ukupnih noćenja. Što se tiče ostalih vrsta smještaja, hosteli

su imali 10% popunjenosti prema ostvarenim noćenjima, dok je 7% noćenja ostvareno u sobama.³⁸

Graf 4. Udio noćenja po vrstama objekta (<https://visitvarazdin.hr/wp-content/uploads/2023/01/program-rada-tzgv-2023.pdf> - datum pristupa: 09.05.2023.)

Godina	2020.			2021.			2022.		
	ukupno	strani	domaći	ukupno	strani	domaći	ukupno	Strani	domaći
siječanj	3.965	2.057	1.908	1.216	496	720	2.440	1.004	1.436
veljača	3.978	2.039	1.939	1.473	589	884	2.366	1.135	1.231
ožujak	1.881	884	997	1.802	814	988	3.441	2.014	1.427
travanj	743	283	460	1.857	870	987	4.485	2.731	1.754
svibanj	890	384	506	2.549	1.560	989	6.210	3.619	2.591
lipanj	2.379	1.185	1.194	3.733	2.138	1.595	6.476	4.430	2.046
srpanj	4.479	2.700	1.779	12.061	10.561	1.500	8.696	7.154	1.542

³⁸ <https://visitvarazdin.hr/wp-content/uploads/2023/01/program-rada-tzgv-2023.pdf> (datum pristupa 09.05.2023.)

kolovoz	6.303	3.778	2.525	13.23 0	9.60 1	3.629	14.390	9.927	4.463
rujan	3.723	1.878	1.845	5.911	3.97 6	1.935	6.641	4.891	1.750
listopad	2.546	884	1.662	4.649	2.64 0	2.009	5.021	3.040	1.981
studeni	1.605	707	898	3.185		1.518	3.960	2.080	1.880
prosinac	1.337	513	824	3.489	1.18 1	2.308	4.540	2.290	2.250
UKUPNO	33.829	17.29 2	16.53 7	55.15 5	36.0 93	19.062	68.666	44.31 5	24.351

Tablica 1. Noćenja od 2020. do 2022. u gradu Varaždinu(<https://visitvarazdin.hr/wp-content/uploads/2023/03/dolasci-nocenja-prosjek-2008-2022.pdf> – datum pristupa: 09.05.2023.)

5. SWOT ANALIZA

U prikazanoj Swot analizi, prikazane su snage, slabosti, mogućnosti i prijetnje grada Varaždina. Prva Swot tablica je sveobuhvatna, dok druga tablica teži održivom razvoju samog grada.

SNAGE	SLABOSTI	PRILIKE	PRIJETNJE
Kulturno naslijeđe	Visoka nezaposlenost	Razvoj turizma	Konkurencija drugih destinacija
Sačuvana povijesna jezgra	Nedovoljna ulaganja u sportsku infrastrukturu	Investiranje u infrastrukturu	Demografske promjene
Kvalitetan obrazovni sustav	Nedovoljna promocija	Razvoj obrazovnog sektora	Prirodne katastrofe
Poslovna klima	Nedostatak investicija u obnovu infrastrukture	Regionalna suradnja	Nedostatak infrastrukture
Prirodna ljepota	Nedovoljna integracija s okolnim regijama	Ekološka svjesnost i održivost	Nemogućnost održavanja barokne arhitekture radi nedostatka financijskih sredstava
Razvijene manifestacije i događaji	Ovisnost o turističkoj sezoni	Zdravstveni turizam	Zasićenje turista
Kvalitetna infrastruktura	Ograničen pristup javnom prijevozu	Ruralni turizam	Rast cijena na tržištu
Razvijen turistički sektor	Nedostatak velikih industrijskih postrojenja		Klimatske promjene

Tablica 2. SWOT ANALIZA

Samostalna izrada autora

Što se tiče snaga, Varaždin se može ponositi svojim kulturnim naslijeđem jer ono predstavlja bogatu povijest i tradiciju grada. Navedena snaga privlači posjetitelje i pruža temelj za razvoj kulturnog turizma. Zaštita kulturnog naslijeđa daje doprinos samom identitetu grada i lokalnog stanovništva. Varaždin ima sačuvanu povijesnu jezgru koja postoji iz razdoblja baroka. Tu spada Stari grad koji je središnji dio povijesne jezgre Varaždina, Korzo koja predstavlja glavnu gradsku ulicu koja prolazi povijesnu jezgru, barokne palače, crkve i katedrale, gradska vjećnica, kula stražara, samo su neki od primjera onoga što predstavlja povijesnu jezgru grada Varaždina. Varaždin se može također pohvaliti kvalitetnim obrazovnim sustavom jer uključuje sve razine obrazovanja, od vrtića do visokog fakultetskog obrazovanja. Predstavlja jaku snagu jer pruža svom stanovništvu pristup kvalitetnom obrazovanju i stvara radnu snagu koja je potrebna. Varaždin ima poslovnu klimu, odnosno, podrazumijeva poslovno okolinu i faktore koji utječu na uspješnost poslovanja i koji utječe na privlačenje grada za poduzetnike. Tu se podrazumijeva radna snaga koja je kvalificirana i visokoobrazovana, niske porezne stope, poticaji, investicije. Pod prirodnom ljepotom Varaždina podrazumijeva se krajolik, parkovi, jezera, rijeke. Grad je smješten u krajoliku sjeverne Hrvatske, okružen je šumama, brežuljcima i poljima. Predstavlja prirodnu ljepotu koja se može istražiti na različite načine; biciklom, pješaćenjem..

Također, grad ima nekoliko parkova punih zelenila kao što je primjer parka Dr. Franje Tuđmana, park na Vatroslavu Jagiću i dr. Oni pružaju temelj za rekreaciju, šetnju ili opuštanje. U blizini se nalaze jezera poput poznatog Trakošćan i jezero pod nazivom Čingi- Lingi. Rijeka Drava prolazi kroz Varaždin koja upotpunjuje sam grad, rijeka je destinacija za rekreativne aktivnosti koje se pružaju turistima i lokalcima.

Što se tiče manifestacija i događaja, grad je poznat po kreiranju raznih manifestacija i aktivnosti tijekom cijele godine. Najpoznatije manifestacije su Varaždinske barokne večeri, Špansirfest i Advent u Varaždinu. Ovo je snaga koja privlači turiste i povećava lokalnu ekonomiju. Grad Varaždin ima dobru cestovnu, željezničku, zračnu, komunalnu, poslovnu i obrazovnu infrastrukturu. Ima dobru razvijenu cestovnu mrežu koja ga povezuje sa ostalim dijelovima Hrvatske, a i susjednim zemljama, nalazi se u blizini zračnih luka poput međunarodne luke u Zagrebu. Dobra kvalitetna infrastruktura grada se temelji na odvodnji, električnoj energiji, plinu, vodoopskrbi i slično što je važno ja normalno odvijanje grada i života. Razvijen turistički sektor u Varaždinu se temelji na atrakcijama i uslugama koje privlače turiste i doprinose ekonomskom razvoju, tu spadaju kulturna baština, manifestacije, kulinarstvo i gastronomija, smještaj, turističke aktivnosti.

Temeljem navedenih slabosti, grad ima visoku nezaposlenost koja se može istražiti na temelju podataka o stopi nezaposlenosti u gradu. Dolazi do problema u stvaranju novih radnih mjesta i može rezultirati iseljavanjem stanovništva u druga područja ili zemlje. Varaždin ima nedostatak ulaganja u sportsku infrastrukturu što zapravo osporava razvoj sportskih aktivnosti i natjecanja. Potrebno je ulagati u razvoj modernih objekata, dvorana i terena kako bi se privukao broj sportista i napravio prihod od sportskog turizma. Slabost grada je i njegova nedostatna i nedovoljna promocija koja se može vidjeti kroz nedostatak svijesti o atrakcijama i kulturnom poviješću koje grad ima. Takva slabost može rezultirati manjkom broja posjetitelja koji mogu utjecati na smanjenje prihoda i same ekonomije grada. Loše stanje i održavanja cesta i javnih prostora kao i objekata se može primijetiti u gradu što zapravo pokazuje nedostatak investicija za obnovu takvih infrastruktura, a mogu utjecati na kvalitetu života i sigurnost. Nedostatak povezanosti sa okolnim regijama ograničavaju regionalni razvoj i gospodarsku suradnju.

Mogućnosti koje grad ima je razvoj turizma jer Varaždin ima veliki turistički potencijal zbog svojih prirodnih ljepota i bogate kulturni povijesne baštine i sačuvane povijesne jezgre. Za daljnji razvoj turizma potrebno je promovirati turističke atrakcije, organizirati kulturne i sportske događaje i stvoriti raznoliku turističku ponudu, nešto što bi grad razlikovalo od drugih gradova.

Ulaganje u infrastrukturu omogućuje unaprijeđenje kvalitete života stanovnika i poticanje gospodarskog rasta. Temelji se na modernizaciji prometnih mreža, poboljšanje energetske učinkovitosti i izgradnji javnih prostora što bi omogućavali bolje povezivanje sa drugim regijama. Što se tiče razvoja obrazovnog sektora, Varaždin iako ima jaki obrazovni sustav trebalo bi poraditi na njegovom unaprijeđenju kvalitete i jačanju veza između obrazovnih institucija i gospodarstva. Razvoj obuhvaća razvijanje novih obrazovnih programa i akcija i suradnju sa industrijskim sektorima. Ono što je slabost, a u ovom smislu prilika, to je regionalna suradnja koja je nedovoljna, a ona zapravo ima potencijal za bolje gospodarstvo i razmjenu znanja i resursa među gradovima i regijama. To je mogućnost za grad zato što uspostavljanje partnerstava i zajedničkih projekata može povećati konkurentnosti i potaknuti inovacije, a i stvoriti pozitivno okruženje.

Što se tiče ekološke svjesnosti i održivosti, ono ima važnu ulogu zato što svijest može probuditi promjenu i drugi način gledanja na okoliš. Ovo je prilika da Varaždin promovira održivi razvoj, zaštitu okoliša i prirodnih resursa i probudi ekološku svjesnost jer na taj način može privući ekološke posjetitelje i unaprijediti okruženje. Prilika za razvoj zdravstvenog turizma uključuje

promociju wellness programa i ljekovitih termalnih voda pošto je grad poznat po svojim termalnim izvorima i rehabilitacijskim centrima. Na taj način, može privući posjetitelje kojima je potreban oporavak, a i može stvoriti nova radna mjesta. Mogućnost za razvoj ruralnom turizma temelji se na promociji seoskog turizma, gastronomije, aktivnosti na otvorenom i ekološke proizvodnje. Time se potiče održivi razvoj ruralnih područja i očuvanju tradicije.

Kod prijetnji postoji konkurencija drugih destinacija što znači da ako druge destinacije privlače više posjetitelja ili nude više atrakcija, grad može izgubiti prihode od turizma i može doživjeti pad posjetitelja. Stoga je potrebno ulagati u razvoj novih i drugačijih turističkih proizvoda i ulagati u kvalitetu usluga. Demografske promjene kao što je odlazak mlade radne snage i starenje i izumiranje stanovništva predstavlja prijetnju koja može dovesti do smanjenja radne snage zato je važno razvijati akcije koje bi privukle mlade ljude i osiguralo njihov opstanak i kvalitetu života za njih i za starije generacije. Varaždin se nalazi na mjestu koje je osjetljivo prirodnim katastrofama kao što su oluje, potresi i poplave koje mogu ugroziti cijelo područje i infrastrukturu te gospodarstvo i turistički sektor. Potrebno je imati dugoročni plan i rješenja u takvim situacijama kako bi se smanjile štete. Što se tiče infrastrukture, potrebno je ulagati u njihovu modernizaciju i razvoj. Također, nedostatak financija za održavanje baroknih građevina može dovesti do gubitka i propadanja kulturnih baština. Zasićenje turista dolazi kada turistička ponuda postane manje atraktivna zbog postojanja istih atrakcija i ponuda što zapravo može dovesti do smanjenja posjeta i smanjenja konkurentnosti, iz tog razloga je potrebno ulagati kvalitetnije u razvoj ponude i planirati različite atrakcije tijekom godine kako bi se privukao broj gostiju.

Rast cijena na tržištu je velika prijetnja koja bi mogla utjecati na troškove života i poslovanje poduzeća, a klimatske promjene mogu imati negativne posljedice na turizam, poljoprivredu i samu infrastrukturu grada.

Naredna tablica odnosi se na SWOT analizu grada vezano za održivi razvoj.

SNAGE	SLABOSTI	PRILIKE	PRIJETNJE
Kulturna baština	Nedostatna financijska sredstva	Održivi turizam	Klimatske promjene
Biciklistička infrastruktura	Nedostatak svijesti o održivom razvoju	Obnovljivi izvori energije	Nedostatna edukacija o održivom razvoju

Kulturne manifestacije	Slaba i nedovoljna promocija održivog razvoja i turizma	Korištenje sredstava iz EU fondova za održivi razvoj	Slaba suradnja sa lokalnom zajednicom
Obrazovanje i svijest	Postojanje industrijskih aktivnosti koje narušavaju okoliš	Dostupnost niskougličnih vozila	Nedostatak kapaciteta za provedbu zelene i digitalne tranzicije
Energetska učinkovitost	Slaba povezanost javnog prijevoza	Pametni sustavi kontrole i upravljanja za praćenje i analizu stanja okoliša	Ovisnost o stranim i neodrživim izvorima energije
Edukacije	Reciklaža i otpad	trend povećanja aktivnosti i zdravog načina življenja stanovnika	Gubitak prirodne i kulturne baštine

Tablica 3. SWOT ANALIZA za održivi razvoj

Samostalna izrada autora

Snage grada Varaždina su kulturna baština koja je bogata i koja promiče kulturni turizam, a njihovo očuvanje doprinose zapravo održivom razvoju grada. Varaždin ima biciklističke staze, staze za rekreativno bicikliranje i biciklističke servisne centre. To potiče održive načine prijevoza i smanjenje emisija stakleničkih plinova. Kulturne manifestacije koje grad sadrži razvijaju turizam i gospodarski razvitak i promovira kulturnu raznolikost. Kada se govori o obrazovanju, institucije promiču svijest o održivom razvoju i njegovoj svijesti. Jedan od primjera je Sveučilište sjever koji sadrži smjerove iz održivog razvoja. Energetska učinkovitost uključuje obnovu javnih zgrada koje imaju poboljšanu toplinsku izolaciju, visokoučinkoviti sustav hlađenja i grijanja, a oni rezultiraju smanjenjem potrošnje energije i emisije stakleničkih plinova. Grad također pruža određene oblike edukacija vezanih za održivi razvoj, tu spadaju seminari, radionice i programi koji se bave tematikom vezanom z recikliranje, očuvanje prirode, energetske učinkovitosti što podiže razinu znanja stanovništva o održivom razvoju i zaštiti okoliša.

Kod slabosti imamo nedostatak financijskih sredstava koja predstavlja prepreku kod održivog razvoja i mogu otežati daljnji razvoj održivog načina života. Nedostatak svijesti o održivom razvoju je postojan jer nije cijelo lokalno stanovništvo uključeno u održivi razvoj, neki imaju znanja o održivom razvoju, a neki bi htjeli više toga naučiti. Slaba promocija održivog razvoja rezultira smanjenjem posjetitelja koji su ekološki osviješteni i zanemarivanje od lokalnih održivih inicijativa. Potrebno je planirati aktivnosti i programe vezane za održivi razvoj i turizam. Industrijske aktivnosti koje zagađuju okoliš mogu ugroziti kvalitetu vode, zraka i tla i također loše utjecati na kvalitetu života ljudi i njihovo zdravlje. Postojanje slabe povezanosti javnog prijevoza omogućuje povećano korištenje osobnih automobila i zagađenje zraka. Recikliranje i upravljanje otpadom predstavlja slabost je nedostatak znanja o recikliranju i njegovoj važnosti rezultira preprekom u održivom razvoju.

Mogućnosti koje grad ima je razvoj održivog turizma koji bi privukao turiste koji su ekološki osviješteni i cijene prirodnu i kulturnu baštinu, a sam održivi turizam promiče zaštitu i očuvanje okoliša i društvenu odgovornost. Korištenje obnovljivih izvora energija pruža gradu priliku za smanjenje emisija stakleničkih plinova. Neki od obnovljivih izvora koje grad ima priliku koristiti su vjetroparkovi ili solarna energija. Neki gradovi koriste novca iz EU fondova kako bi razvijali dalje svoje područje i unaprijedili se, tako bi Varaždin mogao koristiti sredstva koja bi bila namijenjena za održivi razvoj koji bi pridonijeli zaštiti okoliša i obnovi infrastrukture kao i energetske učinkovitosti. Sve je više ljudi koji koriste električna prijevozna sredstva kao što je električni automobil, romobil ili bicikl ili javni prijevoz sa niskom emisijom što smanjuje onečišćenje zraka i smanjuje promet gužvu. Grad ima priliku da se bavi iznajmljivanjem e-bicikala ili da izgradi punionice za električna auta u gradu. Također, da bi se rano otklonili problemi kod upravljanja resursa za održivi razvoj, potrebno je korištenje pametnih sredstava koji bi pratili i analizirali okoliš, jedan od primjera bi bio korištenje senzora koji bi pratio kvalitetu zraka, buke i vode. Potrebno je promovirati zdrav način života uz pomoć organizacije sportskih manifestacija kao što je biciklizam, trčanje, brzo hodanje i slično.

Što se tiče prijetnja, klimatske promjene imaju negativan učinak na okoliš, infrastrukturu i poljoprivredu povećanjem temperature, oborinama i ekstremnim uvjetima. Nedostatak edukacije smanjuje razumijevanje pojma održivog razvoja i time dolazi do manjka uključenosti za održivost, a nedovoljna suradnja sa lokalnim zajednicama može samo otežati implementaciju projekata vezanih za održivost. Nedostatak kapaciteta za zelenu i digitalnu tranziciju samo otežava daljnji napredak održivo razvoja, pod tim se misli na nedostatak stručnjaka kod

implementacije projekata vezanih za obnovljive izvore i pametne tehnologije. Ovisnost o neodrživim izvorima energija zapravo ograničava razvoj čistih i obnovljivih izvora energija kao što je velika potrošnja fosilnih goriva koje se koriste u industriji i prometu i na kraju sam gubitak prirodne i kulturne baštine koja može rezultirati smanjenjem atraktivnosti grada Varaždina.

6. Analiza rezultata istraživanja

Na temelju analize rezultata, razmatraju se mogući koraci za poticanje većeg sudjelovanja lokalnog stanovništva u održivom razvoju grada Varaždina. Ovi koraci uključuju pojačane edukacijske kampanje, osiguranje transparentnosti u donošenju odluka te omogućavanje aktivnog uključivanja građana u planiranje i provođenje održivih inicijativa.

U ovom dijelu, temeljito se proučavaju podaci koji su prikupljeni tijekom istraživanja kako bi se saznalo kako lokalno stanovništvo doprinosi održivom razvoju. Kako bi se bolje sagledali raznolikostu unutar grupe ispitanika, gledaju s različiti faktori kao dobi, zanimanja, obrazovanja i koliko dugo žive u Varaždinu.

Što se tiče svijesti i razumijevanja održivog razvoja, većina ispitanika prepoznaje što to znači, ali postoje razlike u tome koliko detaljno razumiju pojedine aspekte. Primjećuje se da mladi ljudi često pokazuju veći interes za održivost, dok stariji više ističu tradicionalne vrijednosti i ekonomske faktore.

Proučava se i kako se lokalno stanovništvo uključuje u inicijative održivog razvoja. Većina ispitanika podržava ideju o održivom razvoju, ali često se njihov doprinos svodi informiranje i podrška. Manji broj ljudi izražava spremnost za aktivno sudjelovanje u donošenju odluka i provedbi održivih inicijativa.

Također, analiziraju se prepreke koje otežavaju sudjelovanje u održivom razvoju. Rezultati ukazuju na izazove poput nedostatka informacija, nedovoljne transparentnosti u donošenju odluka i nedostatka vremena. S druge strane, prepoznaju se i poticaji, kao što su edukacija, veća inkluzivnost i bolja vidljivost rezultata inicijativa.

6.1 Metodologija istraživanja

Istraživanje je temeljeno na kvantitativnom prikupljanju podataka s ciljem dublje analize percepcije i angažmana lokalnog stanovništva u održivom razvoju grada Varaždina. Anketno istraživanje se sastoji od 17 pitanja, a ispitanici su bili stanovnici grada Varaždina. Prikupljeno je 92 odgovora. Struktura i pitanja ankete su sljedeći:

1. **Cilj istraživanja:** Istraživanje ima za cilj razumjeti ulogu lokalnog stanovništva u održivom razvoju grada Varaždina, te identificirati svijest, angažman, prepreke i poticaje za sudjelovanje u održivim inicijativama.
2. **Metoda istraživanja:** Metoda istraživanja je anketiranje. Ispitanici su pozvani da odgovore na niz pitanja koja se tiču demografije, svijesti o održivom razvoju, sudjelovanja u inicijativama, percepcije uloge lokalnih vlasti i drugih relevantnih aspekata.
3. **Ispitanici:** Ciljana populacija su lokalni stanovnici grada Varaždina različitih dobnih skupina, razina obrazovanja i zanimanja.
4. **Pitanja vezana za demografiju:** Postavljena su pitanja o spolu, dobi, obrazovanju i radnom statusu kako bi se stvorio demografski profil ispitanika.
5. **Svijest o održivom razvoju:** Ispitanici su pozvani da izraze svoju svijest o konceptu održivog razvoja i njegovoj važnosti za grad Varaždin.
6. **Sudjelovanje u inicijativama:** Ispitanici su identificirali specifične inicijative održivog razvoja u kojima je lokalno stanovništvo sudjelovalo.
7. **Razina uključenosti u procese odlučivanja:** Ispitanici su ocijenili trenutnu razinu uključenosti lokalnog stanovništva u procese odlučivanja povezane s održivim razvojem grada Varaždina.
8. **Prepreke i poticaji:** Ispitanici su identificirali prepreke koje otežavaju sudjelovanje u održivim inicijativama te poticaje koji ih podržavaju.
9. **Uloga lokalnog stanovništva:** Ispitanici su izrazili svoje shvaćanje uloge lokalnog stanovništva u promicanju održive mobilnosti, upravljanju otpadom i podržavanju recikliranja.

10. **Potpora lokalnih vlasti:** Ispitanici su iznijeli svoja očekivanja u vezi s podrškom i poticajima koje bi trebale pružiti lokalne vlasti kako bi se potaknulo aktivno sudjelovanje u održivom razvoju.
11. **Utjecaj na planiranje urbanih prostora:** Ispitanici su procijenili koliki utjecaj lokalno stanovništvo ima na planiranje urbanih prostora koji potiču održivost.
12. **Pozitivni primjeri projekata održivog razvoja:** Ispitanici su istaknuli primjere ili projekte održivog razvoja pokrenute od strane lokalnog stanovništva u Varaždinu.
13. **Utjecaj održivog razvoja na grad:** Ispitanici su ocijenili stupanj utjecaja održivog razvoja na sam grad.
14. **Utjecaj održivog razvoja na sektor gospodarstva:** Ispitanici su naveli sektor gospodarstva u Varaždinu na koji održivi razvoj najviše utječe.

Hipoteza 1. diplomskog rada je glasila : Lokalno stanovništvo ima značajan utjecaj na održivi razvoj grada Varaždina kroz svoju svijest, aktivno sudjelovanje u donošenju odluka, pokretanje strategija održivog razvoja i suradnju s lokalnim vlastima.

U prvom dijelu ankete, željelo se saznati koliki je utjecaj lokalnog stanovništva na održivi razvoj grada Varaždina. Rezultati su pomogli razumjeti kako građani doprinose tom procesu.

Pitanje 7. tražilo je od sudionika ankete da kažu na kojim konkretnim područjima održivog razvoja su vidjeli sudjelovanje lokalnog stanovništva. Odgovori su pokazali da su se ljudi najviše angažirali u promicanju održive mobilnosti, kao što su biciklističke inicijative, izgradnja biciklističkih staza i organizacija biciklističkih događanja. To su konkretni primjeri kako lokalno stanovništvo aktivno doprinosi održivom razvoju.

Pitanje 8. ocjenjivalo je koliko su ljudi uključeni u procese donošenja odluka o održivom razvoju grada Varaždina. Većina ispitanika je dala ocjene "dobar" ili "vrlo dobar," što znači da su mnogi aktivno sudjelovali u tim procesima.

Ovi rezultati potvrđuju našu hipotezu da lokalno stanovništvo ima značajan utjecaj na održivi razvoj grada Varaždina kroz svoje aktivno sudjelovanje i svijest.

Hipoteza 2. Glasi: : 'Održivi razvoj grada Varaždina ima snažan utjecaj na lokalno stanovništvo u kontekstu kvalitete života, ekonomskog napretka i socijalne angažiranosti. Ova hipoteza tvrdi da održivi razvoj grada donosi mnoge prednosti za lokalno stanovništvo, što uključujuće unapređenje okoliša, formiranje novih radnih mjesta u zelenim industrijama i povećanje društvenih i kulturnih djelatnosti, što u konačnici rezultira uspješnijim standardom i kvalitetom života.'

Potvrda hipoteze 2.:

Prvo, pitanje broj 15 tražilo je da ljudi navedu pozitivne primjere održivog razvoja u Varaždinu koje su pokrenuli lokalni stanovnici. Većina ispitanika odgovorila je Eko-Varaždin kao iznimno pozitivan primjer projekta održivog razvoja. Ovo pokazuje da lokalno stanovništvo aktivno sudjeluje u projektima koji unapređuju održivost grada.

Pitanje broj 13 bavilo se ulogom lokalnog stanovništva u upravljanju otpadom i promicanju recikliranja. Odgovori su istaknuli ključnu ulogu građana u podizanju svijesti o pravilnom upravljanju otpadom i aktivnom sudjelovanju u reciklažnim programima. Ovo dodatno potvrđuje hipotezu i ističe angažman stanovništva u promicanju održivog otpada.

Pitanje broj 12 ocjenjivalo je utjecaj lokalnih stanovnika na planiranje i oblikovanje urbanih prostora koji promiču održivost. Rezultati su pokazali da većina ispitanika smatra taj utjecaj "dobrim" ili "vrlo dobrim," što isto potvrđuje hipotezu o aktivnom doprinosu stanovništva u oblikovanju održivih urbanih prostora.

Rezultati ankete jasno potvrđuju hipotezu da održivi razvoj grada Varaždina pozitivno utječe na lokalno stanovništvo, poboljšavajući kvalitetu života, potičući ekonomski napredak i društvenu angažiranost.

Nadalje, treća hipoteza diplomskog rada glasi : 'Svijest lokalnog stanovništva o konceptu održivog razvoja u gradu Varaždinu ključna je za razumijevanje i prevladavanje prepreka te poticanje aktivnog sudjelovanja u inicijativama održivog razvoja.'

Potvrda hipoteze 3: Hipoteza tvrdi da svijest ljudi o održivom razvoju igra ključnu ulogu u poticanju njihovog aktivnog sudjelovanja u inicijativama održivog razvoja grada Varaždin.

Pitanje broj 6. istraživalo je koliko ljudi znaju o održivom razvoju. Rezultati govore da većina anketiranih ima osnovno razumijevanje ovog koncepta. Ipak, izražavaju želju za dodatnim

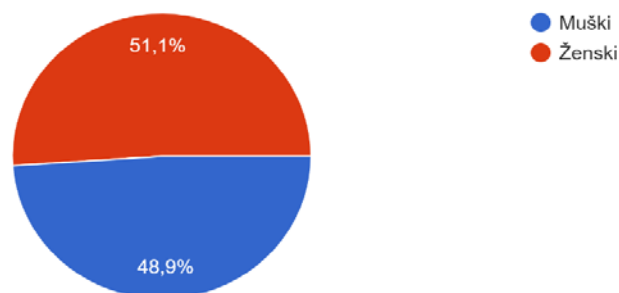
informacijama i konkretnim primjerima kako se održivi razvoj primjenjuje u gradu Varaždinu. To ukazuje na potrebu za boljim razumijevanjem održivosti u njihovom lokalnom okruženju.

Pitanje broj 9. istraživalo je prepreke koje otežavaju aktivno sudjelovanje ljudi u inicijativama održivog razvoja. Rezultati su pokazali da nedostatak svijesti i informacija o održivom razvoju predstavlja glavnu prepreku. Također, naglašena je potreba za financijskim i tehničkim resursima kako bi se olakšalo sudjelovanje u tim inicijativama.

Sve ovo potvrđuje hipotezu da svijest stanovnika igra važnu ulogu u poticanju njihovog aktivnog sudjelovanja u inicijativama održivog razvoja. Kako bi se potaknulo održivo ponašanje i sudjelovanje u projektima održivog razvoja u gradu Varaždinu, ključno je pružiti obrazovanje i informacije građanima te olakšati pristup potrebnim resursima.

Demografske karakteristike ispitanika:

1. Spol
92 odgovora

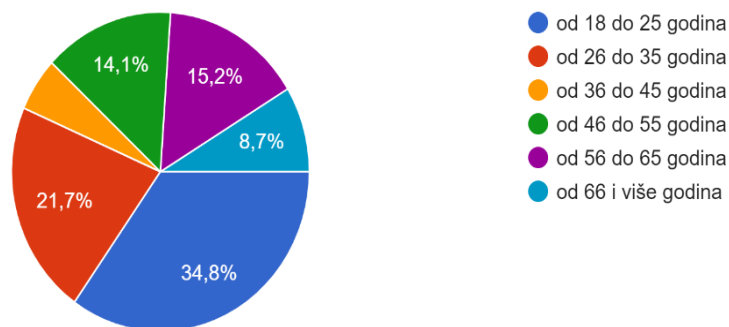

Graf 5. Spol ispitivača(samostalna izrada autora -

https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

2. Dob

92 odgovora

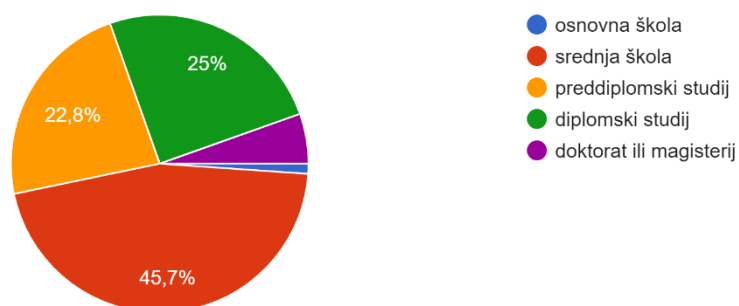

Graf 6. Dob ispitivača(samostalna izrada autora -

https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

3. Završeni stupanj obrazovanja

92 odgovora

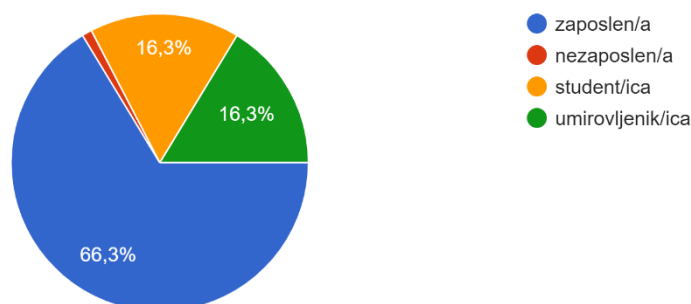

Graf 7. Završeni stupanj obrazovanja ispitivača(samostalna izrada autora -

https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

4. Radni status

92 odgovora

Graf 8. Radni status ispitivača(samostalna izrada autora -

https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

U anketnom istraživanju sudjelovalo je više ženske populacije nego muške i to 51,1%., a najviše odgovora ostvareno je od mlađe populacije u dobi od 18 do 25 godina(34,8%). Najviši stupanj obrazovanja ispitanika je srednja škola sa radnim statusom zaposlenim u postotku od 66,3%.

6.2 Stavovi lokalnog stanovništva o održivom razvoju

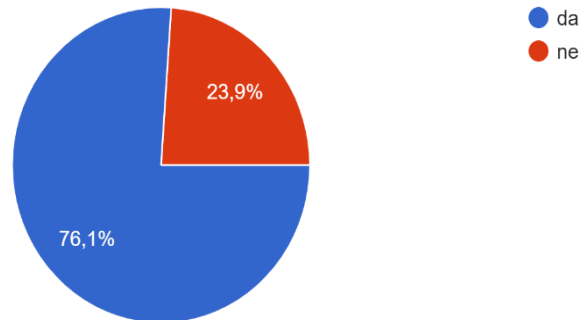
Na temelju provedenog anketnog istraživanja, više od 76,1% ispitanika ima razumijevanje definicije održivog razvoja, dok je njih 23,9% izjavilo da nije upoznato s ovim konceptom. Rezultati pokazuju da 37% ispitanika ima osnovno poznavanje održivog razvoja, ali osjeća potrebu za dodatnim informacijama. Kada je riječ o inicijativama održivog razvoja u gradu, istraživanje je pokazalo da je najviše pozornosti dobilo promicanje održive mobilnosti, uključujući biciklističke inicijative, izgradnju biciklističkih staza i organizaciju biciklističkih događaja. Ovo pitanje privuklo je najviše pozornosti od strane 32,6% ispitanika.

U zaključku, većina ispitanika je upoznata s konceptom održivog razvoja, ali postoji potreba za dodatnom edukacijom kako bi se poboljšalo razumijevanje ovog koncepta. Promicanje održive mobilnosti se ističe kao ključna inicijativa održivog razvoja u gradu, što ukazuje na potrebu za

daljnjim ulaganjem u ovu sferu kako bi se potaknulo veće sudjelovanje lokalnog stanovništva u inicijativama održivosti.

5. Jeste li upoznati sa održivim razvojem?

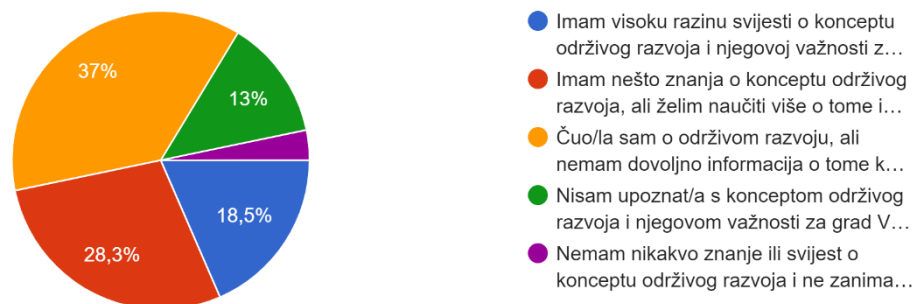
92 odgovora

Graf 9. Svijest o održivom razvoju: Rezultati ispitivanja(samostalna izrada autora - https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

6. Kakvu razinu svijesti imate o konceptu održivog razvoja i njegovoj važnosti za grad Varaždin?

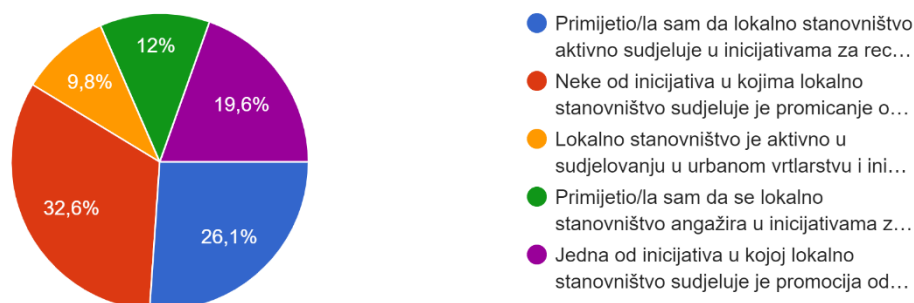
92 odgovora

Graf 10. Razina svijesti o konceptu održivog razvoja(samostalna izrada autora - https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

7. Koje biste specifične inicijative održivog razvoja prepoznali u gradu Varaždinu u kojima je lokalno stanovništvo aktivno sudjelovalo?

92 odgovora

Graf 11. Specifične inicijative održivog razvoja u Varaždinu (samostalna izrada autora -

https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

6.3 Uključenost lokalnog stanovništva u održivi razvoj

Analiza prikupljenih podataka pokazala je da najveći udio ispitanika, njih 52,2%, daje ocjenu dobar(3) kada se radi o trenutnoj razini uključenosti lokalnog stanovništva u procesima odlučivanja vezanim uz održivi razvoj grada. Ocjenom vrlo dobar 4 se izrazilo 28,3% ispitanika, ocjenom 5 - 3,3%, ocjenom 2 - 9,8%, dok je ocjenu 1 dalo 6,5% ispitanika.

U odgovorima na pitanje o preprekama i izazovima koje otežavaju sudjelovanje lokalnog stanovništva u održivom razvoju, najveći dio odgovora, odnosno 33,7% ispitanika, istaknuo je nedostatak svijesti i informacija o održivom razvoju kao glavnu prepreku. Najmanje odgovora, 7,6%, bio je usmjeren na niske socioekonomske faktore.

Što se tiče uloge lokalnog stanovništva u promicanju održive mobilnosti, najviše ispitanika (29,3%) naglasilo je edukaciju o održivoj mobilnosti kao ključni faktor, što uključuje sudjelovanje u edukativnim programima.

S obzirom na podršku i poticaje od strane lokalnih vlasti, najveći broj ispitanika (28,3%) istaknuo je edukaciju i informiranje kao ključni element, izražavajući očekivanje da će lokalne vlasti provoditi edukativne programe i kampanje.

Kada je riječ o procjeni utjecaja lokalnog stanovništva na planiranje i oblikovanje urbanih prostora koji promiču održivost, 47,8% ispitanika dodijelilo je ocjenu dobar 3.

U ulozi lokalnog stanovništva u upravljanju otpadom i promicanju recikliranja, izdvajaju se dva odgovora s istim postotkom (32,6%): podizanje svijesti o pravilnom odlaganju otpada i sudjelovanje u reciklažnim programima.

Ispitanici su naglasili da bi podršku i poticaje trebali vidjeti u edukaciji i informiranju (33,7%) te javnim kampanjama i komunikaciji (30,4%) kako bi se povećala svijest i sudjelovanje lokalnog stanovništva u održivom razvoju.

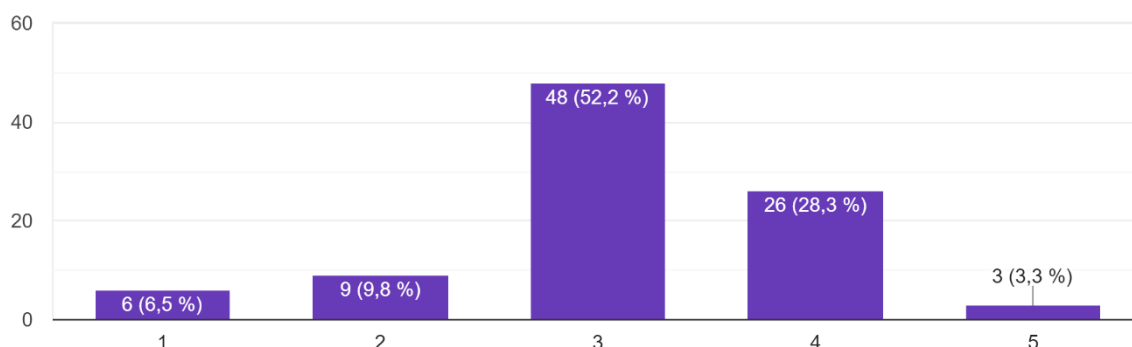
Pozitivni primjeri projekata održivog razvoja u gradu Varaždinu koje su istaknuli su "Eko Varaždin" (33% ispitanika) i "Zelena tržnica Varaždin" (20,9%).

S obzirom na utjecaj održivog razvoja na grad, većina ispitanika (63%) smatra da održivi razvoj značajno utječe na grad, pri čemu je najviši utjecaj prepoznat u turizmu (39,1%), dok je najmanji utjecaj prepoznat u sektoru energije (13% ispitanika).

52,2% ispitanika je najviše dalo ocjenu 3 na pitanje o ocjeni trenutne razine uključenosti lokalnog stanovništva u procesima odlučivanja koje se odnose na održivi razvoj grada. 28,3% je dalo ocjenu 4, 3,3% ocjenu 5, 9,8% ocjenu 2, a 6,5% ocjenu 1.

8. Kako biste ocijenili trenutnu razinu uključenosti lokalnog stanovništva u procese odlučivanja koji se odnose na održivi razvoj grada Varaždina?

92 odgovora

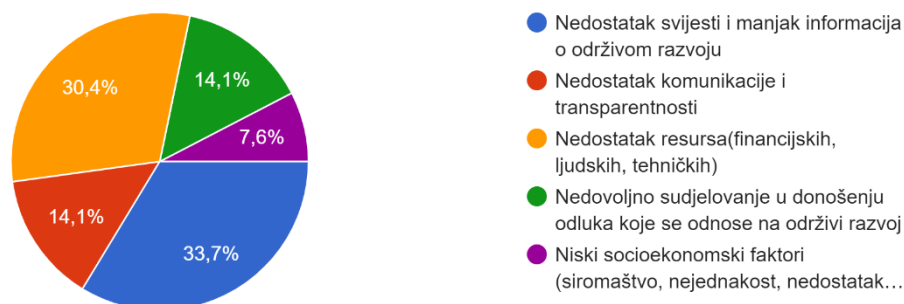

Graf 12. Ocjena trenutne razine uključenosti lokalnog stanovništva na temelju održivog razvoja (samostalna izrada autora -

https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

9. Koje biste prepreke ili izazove naveli koje otežavaju aktivno sudjelovanje lokalnog stanovništva u inicijativama održivog razvoja?

92 odgovora

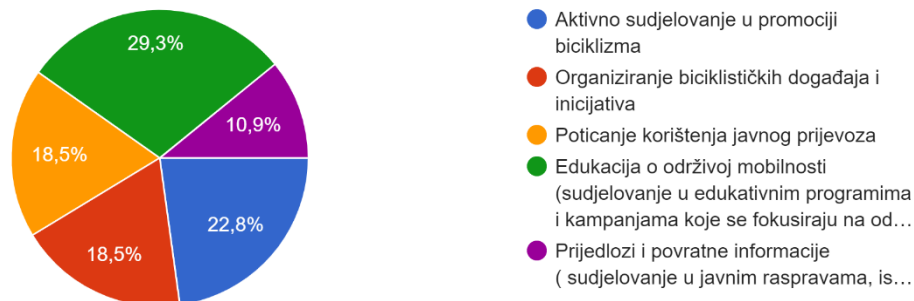
Graf 13. Primjeri prepreka koje otežavaju aktivno sudjelovanje lokalnog stanovništva u održivom razvoju (samostalna izrada autora -

https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

10. Kakvu ulogu vidite za lokalno stanovništvo u promicanju održive mobilnosti (npr. biciklizam, javni prijevoz) u gradu Varaždinu?

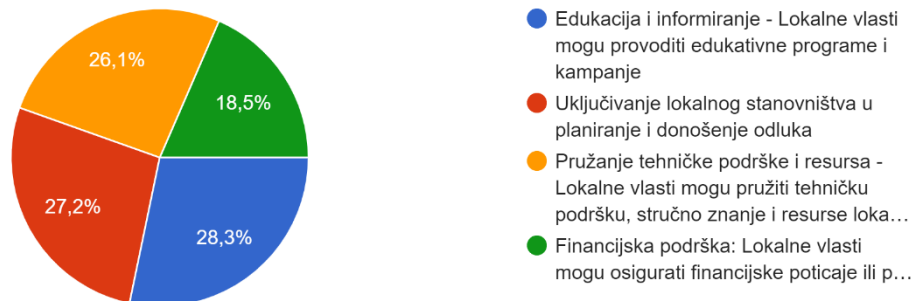
92 odgovora

Graf 14. Uloga lokalnog stanovništva u promicanju održive mobilnosti (samostalna izrada autora - https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

11. Koje biste načine podrške i poticaja od strane lokalnih vlasti očekivali kako bi se potaknulo aktivno sudjelovanje lokalnog stanovništva u održivom razvoju?

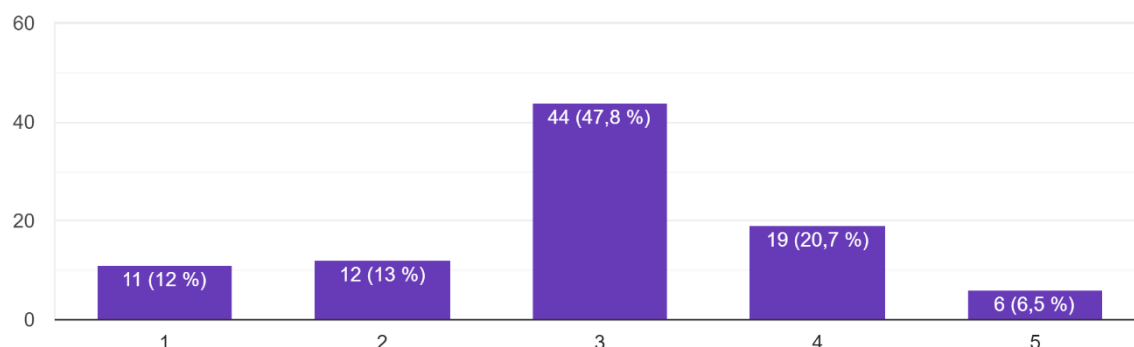
92 odgovora

Graf 15. Načini podrške i poticaja od strane lokalnih vlasti (samostalna izrada autora - https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

12. Kako biste procijenili utjecaj lokalnog stanovništva na planiranje i oblikovanje urbanih prostora koji promiču održivost?

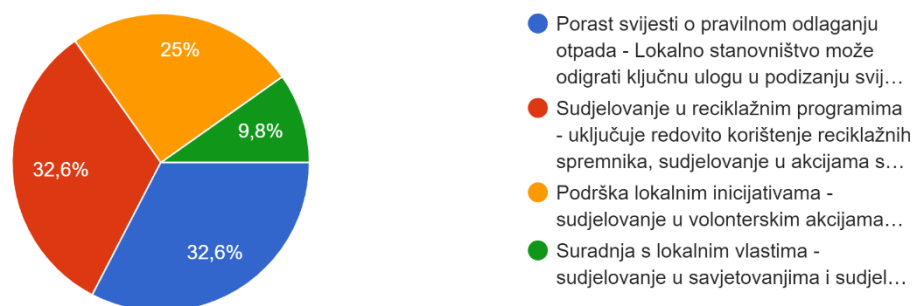
92 odgovora

Graf 16. Procjena utjecaja lokalnog stanovništva na planiranje i oblikovanje urbanih procesa koje promiču održivost (samostalna izrada autora - https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

13. Kakvu ulogu vidite za lokalno stanovništvo u upravljanju otpadom i promicanju recikliranja u gradu Varaždinu

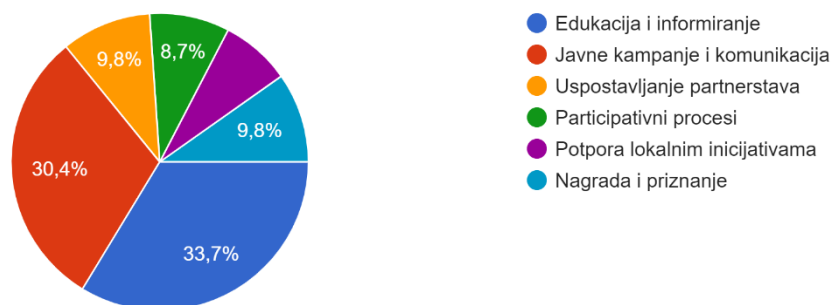
92 odgovora

Graf 17. Uloga lokalnog stanovništva u upravljanju otpadom i promicanju recikliranja (samostalna izrada autora - https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

14. Koje biste korake preporučili lokalnoj zajednici i lokalnim vlastima kako bi se povećala svijest i angažman lokalnog stanovništva u održivom razvoju

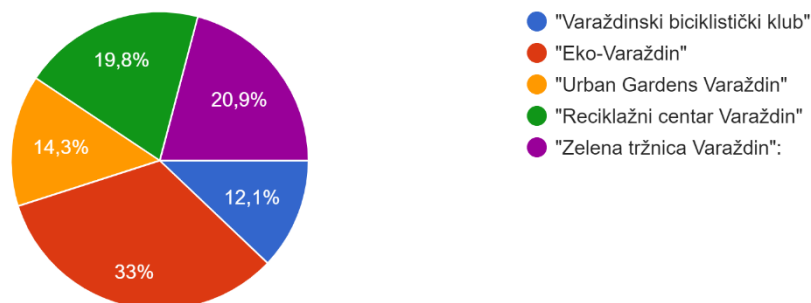
92 odgovora

Graf 18. Primjeri preporuka lokalnim zajednicama kod povećanja svijesti i angažmana lokalnog stanovništva u održivom razvoju (samostalna izrada autora - https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

15. Koje biste primjere ili projekte održivog razvoja koje su pokrenuli lokalni stanovnici istaknuli kao pozitivne primjere u gradu Varaždinu?

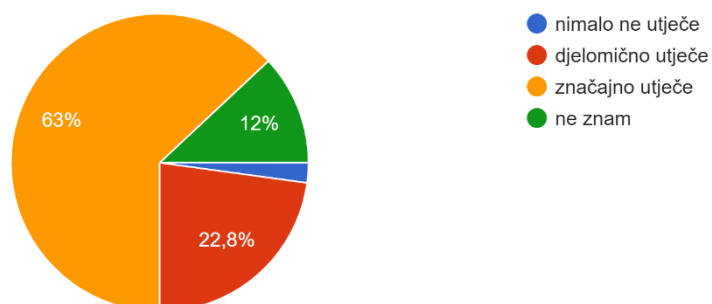
91 odgovor

Graf 19. Primjeri održivog razvoja u gradu Varaždinu (samostalna izrada autora - https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

16. Po vašem mišljenju, u kojoj mjeri održivi razvoj utječe na sam grad?

92 odgovora

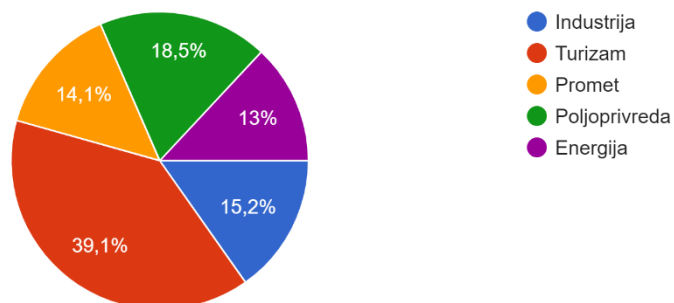

Graf 20. Utjecaj održivog razvoja na urbano okruženje: analiza gradskih implikacija (samostalna izrada autora -

https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

17. Prema Vašem mišljenju, na koji sektor gospodarstva u Varaždinu održivi razvoj najviše utječe?

92 odgovora

Graf 21. Utjecaj održivog razvoja na sektor gospodarstva (samostalna izrada autora -

https://docs.google.com/forms/d/1NzJWdKkGjDZAe_C7ctfPeMh274GjLrBPjfSILLqRlzk/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0)

7. Zaključak

Ovaj rad je detaljno proučio ulogu lokalnog stanovništva u procesu održivog razvoja grada Varaždina i identificirao ključne hipoteze koje su postavljene na početku istraživanja.

Prva pretpostavka, koja tvrdi da lokalno stanovništvo ima važan utjecaj na održivi razvoj grada Varaždina putem svoje svijesti, aktivnog sudjelovanja u donošenju odluka, razvoja strategija održivog razvoja i suradnje s lokalnim vlastima, potvrđena je temeljem rezultata ankete. Odgovori na pitanja o inicijativama održivog razvoja i uključenosti stanovništva u procese donošenja odluka ukazuju na aktivnu ulogu lokalnog stanovništva u tim inicijativama.

Druga pretpostavka, kojom se istražuje utjecaj svijesti lokalnog stanovništva o održivom razvoju grada Varaždina na njihove svakodnevne izbore i postupke, također je potvrđena analizom rezultata ankete. Rezultati, posebno odgovori na pitanje o svijesti o konceptu održivog razvoja i preprekama za sudjelovanje u inicijativama održivog razvoja, jasno sugeriraju da svijest igra ključnu ulogu u oblikovanju postupaka stanovnika.

Treća pretpostavka, koja se fokusira na refleksiju svijesti i angažmana lokalnog stanovništva u održivi razvoj, također je potvrđena na temelju odgovora na pitanja o svijesti i preprekama za sudjelovanje u inicijativama održivog razvoja. Rezultati istraživanja ukazuju na povezanost između svijesti stanovnika i njihove spremnosti za aktivno sudjelovanje u projektima održivog razvoja.

Konačno, ovaj rad naglašava važnost uloge lokalnog stanovništva u promicanju održivog razvoja i stvaranju boljeg životnog okruženja za sve.

Svijest, aktivno sudjelovanje i angažman građana igraju ključnu ulogu u postizanju održivih ciljeva grada Varaždina. Nadamo se da će rezultati ovog istraživanja poslužiti kao temelj za daljnje napore u promicanju održivog razvoja i uključivanja zajednice.

Rezultati ovog istraživanja ukazuju na nužnost daljnjeg rada na edukaciji, podizanju svijesti i aktivnom uključivanju lokalnog stanovništva u procese odlučivanja i implementaciju održivih inicijativa. Ovo je ključno za postizanje dugoročnog održivog razvoja grada Varaždina.

8. Literatura

Knjige:

Vladimir Stojanović – Turizam i održivi razvoj, 2011.

M. Črnjar, K. Črnjar : Menadžment održivog razvoja, 2009. god

N. Čavlek: Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav

B. Pirjevec: Počela turizma

V. Jadrešić: Ekološki konflikti i posljedice u turizmu, 2000. god

Trumbić, I. – Bjelica, A.: Analiza kapaciteta turističkih destinacija, Održivi razvoj turizma, Zbornik radova, FTTHM, 2005. god.

S. Jurić: Svjesnost važnosti koncepta održivog razvoja, 2022. god

M. Drljača: Koncept održivog razvoja i sustav upravljanja

Članci:

N. Kružić: Turizam i okoliš(hrčak)

<https://populationconnection.org/why-population/sustainable-development/>

https://www.researchgate.net/publication/365132085_Citizens'_Social_Participation_to_Implement_Sustainable_Development_Goals_SDGs_A_Literature_Review(Yasutaka Ozaki and Rajib Shaw)

https://www.researchgate.net/publication/235356904_Sense_of_Community_A_Definition_and_Theory(McMillan, W. D., Chavis, D. (1986.))

D. Magaš, D. S. Jurdana: Metodološki aspekti utvrđivanja prihvatnog potencijala turističkih područja, god. 1999.

E. Rudan: Uloga lokalnog stanovništva u razvoju turizmu destinacije, 2012. god(hrčak)

Internet:

Program rada Turističke zajednice grada Varaždina 2023.,

<http://www.varazdinska-zupanija.hr/multimedija/fotogalerije/upoznajte-varazdin.html>

<https://evarazdin.hr/gospodarstvo/varazdin-proglasen-najboljom-destinacijom-kontinentalnog-turizma-312081/>

<http://visitvarazdin.hr/sto-vidjeti/varazdin/>

<https://www.varazdinfilmcommission.eu/lokacije/dvorci/kula-strazarnica-varazdin.html>

<http://visitvarazdin.hr/sto-vidjeti/stari-grad/>

<http://visitvarazdin.hr/sto-vidjeti/groblje-i-parkovi/>

<https://evarazdin.hr/nasim-krajem/cimeri-370842/>
<http://visitvarazdin.hr/sto-vidjeti/umjetnost-na-ulici/>
<https://vzaktualno.hr/muzej-andela-raspisao-7-knjizevni-natjecaj-za-kratku-pricu/>
<http://angelmuseum.com/o-muzeju/>
<https://recipeci.com/varazdinski-clipici/10736/>
<https://www.spancirfest.com/spancirfest-2022-u-brojkama/>
<https://www.turistickeprice.hr/cetvrt-stoljeca-spancirfesta-uz-franza-ferdinanda-i-virtualno-izdanje-festivala/>
<https://vbv.hr/o-festivalu/#naslovni-tekst>
<https://www.info.hazu.hr/events/varazdinske-barokne-veceri-50-jubilarnih-godina-1971-2021/>
<https://visitvarazdin.hr/sto-raditi/festivali-i-dogadanja/>
<https://visitvarazdin.hr/wp-content/uploads/2023/01/program-rada-tzgv-2023.pdf>
<https://visitvarazdin.hr/wp-content/uploads/2023/03/dolasci-nocenja-prosjek-2008-2022.pdf>

9. Popis slika i tablica

Tablica 1. Noćenja od 2020. do 2022. godine u Varaždinu

Tablica 2. SWOT ANALIZA

Tablica 3. SWOT ANALIZA za održivi razvoj

Slika 1. Turistički sistem – perspektiva životne sredine(izvor: V. Stojanović:Turizam i održivi razvoj, 2011.,str.22.)

Slika 2. Stari grad

Slika 3. Kula s lančanim mostom

Slika 4. Palača Drašković

Slika 5. Palača Oršić

Slika 6. Palača Patačić

Slika 7. Palača Prassinsky-Sermange

Slika 8. Palača Herzer

Slika 9. Palača Keglević

Slika 10. Palača Erdody

Slika 11. Palača Patačić-Puttar

Slika 12. Varaždinsko groblje

Slika 13. Cimeri

Slika 14. Krinolina ljubavi

Slika 15. Grgurov palac u Varaždinu

Slika 16. Muzej anđela u Varaždinu

Slika 17. Varaždinski klipici

Slika 18. Špancirfest

Slika 19. Varaždinske barokne večeri

Grafovi:

Graf 1. Dolasci i noćenja u Varaždinu 2021. i 2022.

Graf 2. Struktura noćenja domaćih i stranih gostiju

- Graf 3. Strani turisti po broju noćenja
- Graf 4. Udio noćenja po vrstama objekta
- Graf 5. Spol ispitanika
- Graf 6. Dob ispitanika
- Graf 7. Završeni stupanj obrazovanja ispitivača
- Graf 8. Radni status ispitanika
- Graf 9. Svijest o održivom razvoju
- Graf 10. Razina svijesti o konceptu održivog razvoja
- Graf 11. Specifične inicijative održivog razvoja u Varaždinu
- Graf 12. Ocjena trenutne razine uključenosti lokalnog stanovništva u procesu odlučivanja koji se odnose na održivi razvoj
- Graf 13. Prepreke koje otežavaju aktivno sudjelovanje lokalnog stanovništva u inicijativama održivog razvoja
- Graf 14. Uloga lokalnog stanovništva u promicanju održive mobilnosti
- Graf 15. Načini podrške i poticaja od strane lokalnih vlasti
- Graf 16. Procjena utjecaja lokalnog stanovništva na planiranje i oblikovanje urbanih prostora koji promiču održivost
- Graf 17. Uloga lokalnog stanovništva u upravljanju otpadom i promicanju recikliranja u gradu Varaždinu
- Graf 18. Primjeri preporuka lokalnim zajednicama kod povećanja svijesti i angažmana lokalnog stanovništva u održivom razvoju
- Graf 19. Primjeri održivog razvoja od strane lokalnog stanovništva
- Graf 20. Utjecaj održivog razvoja na urbano okruženje: analiza gradskih implikacija
- Graf 21. Utjecaj održivog razvoja na sektor gospodarstva

Anketa: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScW5ocss1Sn-P9ApVpazm3RLfZLNkHVd4Esefw_ohSaJPmMUQ/viewform?vc=0&c=0&w=1&flr=0&pli=1